

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXII.

CELOVEC, PETEK, 28. JANUAR 1977

ŠTEV. 4 (1798)

Od nobene manjšine nihče ne more zahtevati

da bo pristala na izničenje mednarodnih garancij njenih pravic

V zavesti, da so s proslulim jezikovnim štetjem doživeli popoln poraz in s takšnim odnosom do mednarodnih pogodbenih obveznosti prizadejali ugledu Avstrije težko popravljivo škodo, odgovorni dejavniki avstrijske manjšinske politike vedno bolj izgubljajo razsodnost. Zatekajo se k čedalje bolj umazanim metodam pritiskov in izsiljevanja, da bi vodstvo manjšine uklonili v jarem, ki so ga pripravili s tako imenovanim zakonom o narodnih skupinah, s katerim so kljub svarilom in proti utemeljenim argumentom zvestno stopili na pot enostranske revizije državne pogodbe. In tako vedno bolj postaja očitno, da so vlada in stranke v manjšinski politiki le poslušni izvrševalci zahtev nemških nacionalistov, ki so si podobno kot že svoječasn v dobi prve republike spet prilastili izključno pravico odločanja v vseh narodnostnih vprašanjih.

Zadnji razvoj okoli teh vprašanj te ugotovitve v celoti potrjuje. Doživljamo najrazličnejše poskuse s strani predstavnikov vlade in treh parlamentarnih strank, da bi nas na lep ali tudi na grd način „prepričali“, da moramo v sosvele, ki so bili ta teden — vsaj teoretično — formirani na podlagi zakona o narodnih skupinah. Ker pa to prepričevanje le ni dovolj prepričljivo, segajo po raznih oblikah pritiskov in izsiljevanja ter celo provokativnih poskusov kriminaliziranja predstavnikov manjšine — vse z namenom, da bi se uklonili ter pristali na „rešitve“, ki so jih vlada in stranke brez našega sodelovanja in proti našim utemeljenim argumentom sprejele izključno le na zahtevo nemških nacionalistov.

Najboljši primer je vprašanje dvojezičnih napisov. Čeprav so visoki in najvišji predstavniki Avstrije pred jezikovnim štetjem naravnost tekmovali v zatrevanju, da štetje nima nobene zveze z izpolnjevanjem člena 7, je tristrankarski vrh pred enim tednom sklenil „rešitev“ vprašanja dvojezičnih napisov prav na podlagi zadnjega štetja! S tem, da so število občin, ki naj bi prišle v poštev, nekoliko povečali z dvomljivimi računskimi triki, sami najbolj potrjujejo popolno neuporabnost rezultatov tega štetja. Toda kljub temu so se odločili za tako „rešitev“ — ker so jo pač zahtevali nemški nacionalisti, ki gredo zdaj v svoji zahtevi še dalje: ne samo vprašanje dvojezičnih napisov, marveč tudi vprašanje slovenskega uradnega jezika mora biti urejeno na podlagi rezultatov jezikovnega preštetja. In gotovo ni nobeno prerokovanje, če že danes zapišemo, da bodo vlada in stranke tudi tukaj ravnale tako, kakor jim zapovedujejo krogi, pred katerimi vse od leta 1970 naprej kapitulirajo korak za korakom.

Takšno je „izhodišče“ za ponedeljske pogovore v kontaktnem komiteju, kjer bodo — tako bomo v tisku — še zadnjič poskusili

prepričati zastopnike koroških Slovencev, naj gredo v sosvele. Toda pristane na sosvele pomeni pristane na zakon o narodnih skupinah. Ta zakon pa ni rešitev, ker sloni na štetju in vnaša pojem „relevantnega števila“ kot pogoj in podlago za reševanje člena 7; torej je v očitnem nasprotju z besedo in duhom člena 7 ter pomeni eklatantno kršenje državne pogodbe, pomeni njeno enostransko revizijo.

Za koroške Slovence je takšno „reševanje“ povsem nesprejemljivo.

Nasprotno smo že ponovno jasno in nedvoumno povedali, da zahtevamo globalno rešitev vseh vprašanj člena 7. Prav tako jasno pa smo tudi povedali, da je sprejemljive rešitve mogoče iskati in najti le v sodelovanju in sporazumu med pristojno vlado ter prizadeto manjšino. Svojo pripravljenost za tako obliko reševanja smo ponovno dokazali tudi s tem, da smo zahtevali sklicanje kontaktnega komiteja. Seveda pa je uspeh odvisen od tega, ali je enaka pripravljenost tudi na drugi strani.

Pri vsem tem se zavedamo, da je pri iskanju rešitev, ki naj bi bile sprejemljive za vse prizadete, potrebna tudi pripravljenost na določene kompromise. Toda eno je jasno: od nobene manjšine na svetu nihče ne more pričakovati ali zahtevati, da bo pristala na „rešitve“, ki bi pomenile revizijo in izničenje mednarodnih garancij njenih pravic. Zato bo tudi vse nadaljnje urejanje odprtih vprašanj odvisno predvsem od tega, ali bo vlada pripravljena sprejeti nove oblike reševanja, to se pravi rešitve ne več oktroirati v smislu zahtev znanih manjšini sovražno nastrojenih sil, marveč jih iskati v enakopravnem partnerstvu skupaj z manjšino.

Ne glede na provokacije bomo vztrajali v našem pravičnem boju

Izvršni odbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem je na svoji seji dne 22. 1. 1977 k obtožbam proti osrednjemu tajniku Narodnega sveta koroških Slovencev Filipu Waraschu zavzel naslednje stališče:

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem se z vso odločnostjo izjavlja proti temu, da se človeka, ki je obdolžen kazniviga dejanja, enostavno proglasi za krivega, ne da bi bila njegova krivda dokazana v javnem postopku, kjer bi bili zagotovljeni vsi v smislu zakona za njegovo obrambo potrebni pogoji. Prav tako pa ZSO zavrača tudi vsa pavšalna sumničanja proti predstavi narodne skupnosti, kakor je to delno prišlo do izraza v stališčih sredstev obveščanja.

To nasprotuje tako deklaraciji človekovih pravic z dne 10. decembra 1948 kakor tudi avstrijski ustavi ter postavlja v dvomljivo luč kritiko, ki je bila v zadnjih dneh v istih občilih izražena glede dozdevnih prestopkov proti človekovim pravicam v drugih državah.

Dejstvo, da je do dozdevnega dogodka baže prišlo že pred 14. novembrom 1976 in da je bil naravnost na spektakularen način spravljen v javnost prav na dan tristrankarskih pogajanj o nadaljnji fazi reševanja manjšinske problematike, dopušča upravičeno sklepati, da gre za dobro premišljeno provokacijo s strani sil v ozadju, ki je usmerjena na to, da bi zastopstvo narodne skupnosti izključili od razgovorov z vlado ali vsaj izvajali nanj pritisk.

ZSO zato terja popolno razjasnitev skrajno neproizorne zadeve z njenimi ozadji, takojšen zaključek

uvodne preiskave proti osrednjemu tajniku NSKS in njegovo takojšnjo izpustitev.

ZSO se bo vsekakor ne glede na take provokacije še naprej z vso odločnostjo zavzemala za pravice slovenske narodne skupnosti na Koroškem in se zoperstavila slehernemu poskusu revizije državne pogodbe z namenom zoženja manjšinskih pravic po členu 7 in območja njegove veljavnosti ter bo vztrajala na popolni izpolnitvi člena 7 državne pogodbe.

Vest o aretaciji osrednjega tajnika NSKS je na seji dne 24. januarja obravnavala tudi komisija za manjšinska in izseljenska vprašanja ter narodnosti pri republiški konferenci SZDL Slovenije ter prišla do naslednjega zaključka:

Komisija na osnovi razpoložljivih podatkov meni, da je do aretacije prišlo v času ponovnega stopnjevanja pritiska na slovensko narodnostno skupnost v Avstriji, v času, ko avstrijske oblasti poskušajo za vsako ceno vsiliti koroškim Slovincem in gradiščanskim Hrvatom zakone, sprejete 7. julija lani. Ti zakoni temeljijo na pogojevanju manjšinskih pravic s številčno močjo manjšine in vsebuje vrsto drugih določb, ki nasprotujejo duhu in črki 7. člena avstrijske državne pogodbe.

Aretacija osrednjega tajnika Narodnega sveta koroških Slovencev Warascha po mnenju komisije sodi v sistem pritiskov na slovensko narodnostno skupnost, ki se ne ustavlja pred poskusi diskreditiranja legitimnih predstavnikov Slovencev na Koroškem.

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV

vabi na

spominsko svečanst

v nedeljo 30. januarja 1977 ob 11. uri na grobu narodnega heroja Tomaža Verdika na sveškem pokopališču.

Na sporedu je polaganje vencev, recitacije, nagovor in pesmi.

Na proslavi bo sodelovala tudi jeseniška godba, pevski zbor Slovenske prosvetne zveze, pevski zbor iz Kroke in recitatorji Umetniškega združenja Tone Čufar iz Jesenic.

Po izvedbi programa na pokopališču bo jeseniška godba priredila koncert ali v gostilni pri Zerzerju ali na prostem. Prosimo, da se spominske svečanosti v čim večjem številu udeležite.

Glavni odbor

NOVA ZAOSTRITEV NA KOROŠKEM:

Protislovenska gonja postaja vedno bolj umazana

Na Koroškem je prišlo do nove zaostritve in hujskaška gonja proti Slovincem postaja vedno bolj umazana — vse z namenom, da bi nas ustrašovali, oblatili in končno prisilili, da bi pristali na „rešitve“, ki so jih vlada in stranke skušale na zahtevo tistih krogov, ki so že pred leti javno povedali, kako si zamišljajo „končno pomiritev“ v deželi.

Dosedanji višek te gonje je aretacija osrednjega tajnika NSKS Filipa Warascha, ki je bil prejšnji teden na podlagi zasebne ovadbe obtožen, da je dva dni pred jezikovnim štetjem izročil 60-letnemu Güntlerju bombu z navodilom, naj v noči pred 14. novembrom 1976 razstreli neki

transformator v Celovcu. Vendar pa je še teden dni po aretaciji okoli te zadeve toliko nejasnosti in zagonetnih okoliščin, da se „zadeva Warasch“ vedno bolj prikazuje v luči umazane provokacije, naperjene proti Slovincem in njihovemu vodstvu.

Ne bomo pogrevali „senzacionalnih“ podrobnosti, ki jih je dan za dnem dovolj v dnevnem tisku, v radiu in v televiziji. Pač pa je treba ravno v zvezi s temi poročili ugotoviti, da velik del občil, zlasti na Koroškem, bistveno prispeva k zastrupljanju ozračja. S tendencioznimi poročili se v javnosti dela vtis, kakor da bi bil slovenski funkcionar — in preko njega seveda vodstvo koroških Slovencev ali kar celotna narodnostna skupina — zločinec, čeprav njegova krivda v ničemer ni dokazana; obratno pa je Güttler, ki je Warascha prijavil, za iste oblikovalce javnega mnenja častivreden mož, čeprav je o njem slišati tudi stvari, ki ga prikazujejo v nekoliko čudni luči.

K takšnemu enostranskemu, proti Slovincem naperjenemu manipuliranju javnega mnenja pa doprinašajo svoj del tudi razni predstavniki pravosodnih oblasti, katerih izjave so naravnane tako, da o krivdi osumljenca sploh ne more biti dvoma, kakor na drugi strani ne more biti dvoma o verodostojnosti ovaduha. Vse to pa brez dokazov na eni in drugi strani, tako da nam nihče ne more zameriti, če podvomimo v objektivnost takih oblasti in njihovih preiskav.

Posebno značilno in hkrati poučno pri celotni zadevi je nekaj drugega: namreč izbira termina, ko je eksplodirala „bomba Warasch“. V ta namen je bil izbran točno tisti dan, ko je tristrankarski vrh na Dunaju razpravljal o izvajanju zakona o narodnih skupinah, in le nekaj več kot teden dni pred sejo kontaktnega komiteja. Takšno „naključje“ je vsekakor preveč naključno in se zato vsiljuje prepričanje, da gre pri celotni zadevi za umazano provokacijo, z namenom, da bi vodstvo koroških Slovencev diskreditirali, ga prikazali kot nekakšno skupino zarotnikov, ki se življajo v kriminalnih in terorističnih akcijah. S takšnimi „tipi“ pa se vlada in stranke ne morejo vnesti za skupno mizo; s takšnimi „zločinci“ (Dalje na 8. strani)

Demokratska javnost obsoja provokacije proti Slovincem

Aretacija tajnika NSKS in zlasti sumničenja ter bolj ali manj odkrita podtikavanja predstavnikom slovenskih organizacij in slovenski narodnostni skupnosti na Koroškem sploh so vzbudila ogorčenje tudi v širokih krogih avstrijske demokratske javnosti. Številni posamezniki in razne organizacije obsojajo ravnanje varnostnih oblasti ter zagotavljajo, da bodo v javnosti pomagali razkrinkati provokacije, katerih namen je, da bi se kompromitiralo slovenske organizacije in njihovo vodstvo ter sploh vse tiste demokratske sile v Avstriji, ki se zavzemajo za popolno izvedbo določil člena 7 državne pogodbe in za dejansko enakopravnost manjšin v državi.

Tako na primer Klub slovenskih študentov na Dunaju v svoji izjavi k „zadevi Warasch“ ugotavlja, da nikakor ne gre za naključje in tudi ne za tisto „tragiko“, o kateri naravnost zbegano govori predsednik koroške ÖVP Bacher, da je bil Warasch aretiran prav tisti dan, ko se je na Dunaju tristrankarski vrh posvetoval o izvedbenih določilih protimanjšinskega in državni pogodbi nasprotujočega zakona o narodnih skupinah. Ravno tega dne so se tri stranke sporazumele, da bodo še spomladi samo v 10 južnokoroških občinah postavili dvojezične napise. Tako „rešitev“ Slovenci odklanjajo in namesto tega zahtevajo uresničitev vseh v členu 7 zajamčenih pravic na celotnem dvojezičnem ozemlju. To in pa dejstvo, da bo 31. januarja prišlo do nadaljnjih pogajanj med predstavniki Slovencev in vlado v okviru kontaktnega komiteja, kjer naj bi razgovarjali o tako imenovanih „sosvetih narodnih skupin“, kaže na to, da je bila aretacija Warascha dobro pripravljena in skrbno premišljena akcija, ki naj bi pomagala izsiliti zakon o narodnih skupinah, ki ga Slovenci kot celoto odklanjajo.

Klub slovenskih študentov na Dunaju navaja podrobnosti iz stališča, ki sta jih v tej zvezi objavili obe osrednji organizaciji koroških Slovencev, nato pa poudarja: Aretacija je očitno služila namenu, da bi odvrnili od poraza, ki ga je doživela vlada pri jezikovnem štetju, hkrati pa v javnosti vzbudili razpoloženje proti predstavnikom Slovencev. „Olajšala naj bi izvajanje restriktivnega in reakcionarnega zakona o narodnih skupinah, kajti termin aretacije kaže na dobro pripravljeno provokacijo,“ je ob koncu rečeno v izjavi Kluba slovenskih študentov na Dunaju, ki zahteva takojšnjo izpustitev Filipa Warascha in takojšnjo izpolnitev člena 7 ter se odločno izjavlja proti kriminalizaciji demokratskega gibanja za pravice koroških Slovencev.

Tudi Klub slovenskih občinskih odbornikov, kjer je Filip Warasch predsednik, je odločno protestiral proti aretaciji in sploh proti sedanjim gonji, ki so jo naperili zoper koroške Slovence in njihovo vodstvo. V izjavi je rečeno, da gre pri aretaciji očitno za načrtovano akcijo proti predsedniku Kluba slovenskih občinskih odbornikov in s tem proti vsem demokratsko izvoljenim slovenskim mandatarjem ter sploh proti koroškim Slovincem in njihovemu zastopstvu. Klub obsoja poskuse velikega dela avstrijskega tiska, pa tudi državnega pravdnika dr. Stoiserja, da bi v javnosti že pred zaključkom preiskave oziroma pred obsodbo napravili vtis, da je Warasch dejansko kriv. Hkrati klub v celoti podpira stališče, ki sta ga zavzeli obe osrednji organizaciji koroških Slovencev.

Med drugimi je tudi Komunistična zveza Avstrije (KBO) poslala zveznemu kanclerju dr. Kreiskemu, pravosodnemu ministru dr. Brodi in notranjemu ministru Röscherju pismo, v katerem protestira zaradi aretacije tajnika NSKS. V pismu je rečeno, da gre za usmerjen napad

na osrednje slovenske organizacije z namenom, da bi nje in njihove predstavnike kriminalizirali in izvajali nanje pritisk, ker je slovenska manjšina na njihov poziv uspešno bojkotirala ugotavljanje manjšine in ker slovenske organizacije vztrajno odklanjajo zakon o narod-

nih skupinah ter v nasprotju s tem zakonom zahtevajo uresničitev pravice do dvojezičnosti pri vseh uradih, v šolstvu, v otroških vrtcih ter pri napisih in označbah na celotnem dvojezičnem ozemlju. Obenem je to tudi napad na vseavstrijsko gibanje proti ugotavljanju manjšin in za uresničitev manjšinskih pravic.

V dejstvu, da je prišlo do aretacije ravno tisti dan, ko so parlamentarne stranke sklenile takšno rešitev vprašanja krajevnih napisov, ki pomeni diskriminacijo in ki jo Slovenci že vedno odklanjajo, ker nasprotuje členu 7 državne pogodbe, pa vidi KBO dobro pripravljeno provokacijo ter odklanja tristrankarsko rešitev krajevnih napisov z dne 21. 1. 1977, kakor tudi zakon o narodnih skupinah.

Gre za bistvene razlike

„Temeljno načelo vsake države, ki se sklicuje na demokracijo in na antifašizem, je priznavati vse pravice narodnostnim skupnostim, ki živijo na njenem ozemlju.“

Zgornja ugotovitev je iz „programske obveznosti“, ki jo je občinski svet občine Milje na Tržaškem sprejel prejšnji teden v korist slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Ta izjava brez dvoma kaže, da v Italiji tudi večinski narod (izjavo so sprejeli zastopniki italijanskih strank!) precej drugače vrednoti prisotnost Slovencev, kot to doživljamo pri nas na Koroškem.

Politične sile, ki so zastopane v miljskem občinskem svetu, ne glede na ideološke razlike izražajo prepričanje, da obramba pravic vsake manjšinske komponente in še prav posebej etnične manjšine potrjuje svobodo vseh. V tem prepričanju se občinski svet obvezuje, da bo na krajevni ravni deloval v tem smislu enotno in da bo vzpodbujal preko svojih organov dejavnike na višji ravni, da bi v parlamentu čimprej odobrili zakon, ki bi ustrezno jamčil globalno zaščito etnične manjšine in uporabo njenega jezika v vseh izvoljenih in upravnih organih ter zagotovil primerno finančno podporo. Prav tako pa bo občinski svet v celoti podprl tudi vse pobude, ki so potrebne za dejansko doseg enakopravnosti slovenske narodnostne skupnosti, da se lahko razvije na

vseh ravneh. Za boljše sožitje obeh narodov — kot je poudaril miljski občinski svet — je treba posvetiti več skrbi za vzgojo mladih in za poznanje novejših zgodovine in bojev za demokracijo in proti fašizmu ter vrednost o vprašanih slovenske narodnostne skupnosti in njene zgodovinske in kulturne preteklosti.

V tej zvezi je miljski občinski svet posebej opozoril tudi na krivice in škodo, ki jih je slovenskemu prebivalstvu prizadejal fašizem s svojo zatiralno politiko in z brutalnim raznarodovalnim pritiskom. In občinski svet tudi še ugotavlja, da je v osvobodilnem in oboroženem boju proti nacifašizmu slovensko prebivalstvo plačalo visok krvni davek in da se je v tem skupnem boju utrdilo bratstvo med pripadniki obeh narodov, ki živita na tej zemlji.

Med ugotovitvami, ki jih povzemamo po izjavi občine Milje na Tržaškem, ter pojavi, ki jih doživljamo pri nas na Koroškem, je bistvena in načelna razlika. Saj si na Koroškem sploh zamisliti ni mogoče, da bi katera izmed občin zavzela podobno stališče v manjšinskem vprašanju. In na Koroškem bi tudi težko našli občinski svet, ki bi pokazal takšen odnos do protifašističnega boja ter v tem sklopu vrednotil prispevek koroških Slovencev — čeprav je ravno po zaslugi tega prispevka bil Avstriji priznan status prve žrtve fašizma. Torej gre res za bistvene in načelne razlike.

Odnos oblasti do slovenščine je škandalozen in naravnost žaljiv

Na podlagi 3. točke 7. člena državne pogodbe je slovenski jezik priznan kot enakopraven uradni jezik tako v sodstvu kot v upravi in sploh v vsem javnem življenju. Leta 1959 je bil sklenjen poseben zakon, ki „ureja“ to vprašanje glede sodišč — seveda v povsem nezadovoljivi meri, saj je bil slovenski jezik degradiran na raven pomožnega jezika, in še to le v treh od skupno devet dvojezičnih sodnih okrajev. Glede slovenskega uradnega jezika v upravi pa do sedaj razen internih odlokov deželne vlade ter navodil posameznih ministrstev še ni urejeno, tako da je praktično prepuščeno vsakemu uradu posebej, kako se ravna v tem vprašanju.

In praksa je v tem oziru tudi temu primerno „pestra“ in poučna; tudi v tistih redkih primerih, kjer le blagovolijo poleg nemščine upoštevati tudi slovenščino, doživljamo stvari, ki so naravnost grozljive in ob katerih moremo priti le do tega zaključka, da se v uradih enostavno delajo norca iz slovenskega jezika.

O posebno kričečih primerih smo že večkrat poročali; najnovejši tak primer, ki dovolj jasno kaže, kakšen odnos imajo oblasti do slovenščine, pa navajamo iz Velikoveca.

Okrajno glavarstvo Velikovec je na zahtevo stranke izdalo v neki zadevi kazensko odredbo tudi v „slovenščini“. (Navodnice postavljamo namenoma, kajti pri jeziku, ki se ga je okrajno glavarstvo poslu-

Razvoj manjšin del družbene preobrazbe

V okviru Kulturne skupnosti Slovenije deluje poseben odbor za kulturni razvoj italijanske in madžarske narodnosti. Ta odbor je prejšnji teden obravnaval problematiko kulturnega življenja na območjih, kjer živita obe narodnostni manjšini. Pri tem je šlo tudi za načrt kulturnega razvoja v SR Sloveniji v letih 1976—1980 ter za osnove za sestavo programa Kulturne skupnosti Slovenije v letu 1977, posebej pa še za predloge obeh narodnosti za program dejavnosti v letošnjem letu.

Ko je govoril o tem, kako gleda Slovenija na manjšine in kakšen odnos ima do njihove problematike, je predsednik omenjenega odbora Dušan Fortič med drugim poudaril, da zavzetost za reševanje problemov narodnosti izvira po eni strani iz notranjih procesov družbene preobrazbe, kakor jo poleg drugega spodbuja zakon o združenem delu, hkrati pa tudi iz skrbi Slovenije in slovenskega naroda za pravice slovenskih manjšin v sosednjih državah.

Poleg že omenjenih dokumentov so na seji obravnavali tudi še posebno informacijo o uresničevanju posebnih pravic italijanske in madžarske narodnosti v SR Sloveniji, ki jo je pripravil pristojni odbor v skupščini SRS. Predstavniki obeh narodnosti so se o predloženih dokumentih izražali zelo ugodno, obenem pa so jih dopolnjevali še z novimi predlogi. Tako so se Italijani zavzemali za večje sodelovanje med posameznimi samoupravnimi interesnimi skupnostmi na območju njihove zaselitve (obe narodnosti imata namreč v občinah, kjer živita, svoje lastne samoupravne interesne skupnosti — op. ured.). Madžari pa so med drugim prikazali potrebo po gradnji kulturnega doma v Lendavi ter menili, da bi morala TV Ljubljana v prihodnosti uvesti redne oddaje tudi za madžarske gledalce, kakor se to dogaja za italijansko narodnost.

Na seji so se zavzeli tudi za to, da bi obe narodnosti čim tesneje sodelovali pri nastajanju meddržavnih sporazumov o kulturnem sodelovanju, ker bi s tem postali tudi v resnici dejavnik povezovanja med narodi in državami. In končno so se izrekli še za poseben zbor predstavnikov madžarske in italijanske narodnosti, na katerem bi sodelovali tudi vidni slovenski kulturni ustvarjalci, njegov namen pa bi bil, da bi široko javnost opozorili na elemente in načela slovenske oziroma jugoslovanske politike do problematike narodnostnih manjšin.

Spomini na Avstrijo v luči nekega srednjeevropskega gibanja

Se ni dolgo od tega, ko so bili tukajšnji časopisi polni navdušenih poročil o nekem zborovanju v Červinjanu, kjer da so predstavniki številnih skupnosti in organizacij kritično ocenjevali nedemokratsko politiko Italije ter — to je bil višek tozadevnih poročil — se naravnost prekipelavoče navduševali za Avstrijo.

Šlo je za zborovanje tako imenovanega srednjeevropskega gibanja, kjer se je, kakor povzemamo po Primorskem dnevniku, zbralo več sto ljudi iz raznih krajev Furlanije,

Goriške in Trsta. Številni govorniki so poudarjali avtonomistične vrline svojih skupin ali strank. Zborovanja so se udeležili tudi zastopniki nekaterih manjšinskih organizacij, sicer pa je lok segal vse tja do predstavnosti tistih sil, ki se borijo proti osimskim sporazumom o ureditvi vprašanj med Italijo in Jugoslavijo.

Posamezni govorniki so se navduševali za razmere, ki so v teh krajih vladale za časa stare avstrijske monarhije, vendar so bili pri svojem obujanju spominov precej enostranski — spominjali so se samo dobrih stvari in so slabe izkušnje enostavno „pozabili“. Na take pomanjkljivosti je opozoril zastopnik Slovenske skupnosti Drago Štoka, ki je med drugim ugotovil, da npr. v Kanalski dolini niso ostali brez pravic le Nemci, marveč da tam živijo tudi Slovenci, ki prav tako nimajo pravic. Predvsem pa je Štoka udeležence zborovanja v tej zvezi opozoril, da imajo z Avstrijo še danes odprte račune tudi Slovenci na Koroškem.

Kakšen vtis pa je ta „avstrijski shod“ sicer zapustil, povzemamo po Primorskem dnevniku, ki je svoje poročilo takole zaključil: „Iz vseh nastopov smo dobili vtis, da se za upravičeno voljo po avtonomiji in enakopravnosti, po spoštovanju tistih pravic, ki jih rimska centralistična vlada noče spoštovati, po spoštovanju pravic nacionalnih manjšin, za kar vse se borimo tudi mi, v bistvu skriva volilni trik. Južnotirolski Nemci hočejo svojega poslanca v evropskem parlamentu. Zanj potrebujejo 450.000 glasov, sami pa jih imajo samo 240 tisoč. Zato skušajo ustvariti nekakšno federacijo avtonomističnih gibanj, ki bi se združila za te volitve, v Strassburgu pa bi šel, če bi koalicija imela uspeh, seveda južnotirolski Nemec. Po možnosti s Hitlerjevim odlikovanjem na prsih.“

žilo pri svojem prevodu, namreč niti pri najboljši volji ni mogoče govoriti o slovenščini.) Samo nekaj cvetk s tega zelnjaka: „slovenski“ prevod nemške besede „Anwendung“ se glasi „upotrebljavanje“; prevod določila „trifft an deren Stelle“ je prav tako čudovit — „stoji na tem mestu“; isto velja za ugotovitev „für verfallen erklärt“ — „za potekli izjavljeni“. Dva odstavka, s katerima poučuje okrajno glavarstvo Velikovec koroškega Slovence o njegovih pravicah, pa navajamo v celoti in dobesedno:

„Proti te kazenske odredbe morete se ugovarjati v času od enega tedna po dostavi, pismeno, brzojavno ali ustmeno pri uradu. V ugovoru se morete upravičiti in istočasno navesti vse za Vaš zagovor koristna dokazila.“

Ako se ugovarjate, morate v času od 8 dneh po preteku roka ugovora znesek kazni vplačati pri tem uradu s pokazanjem kazenske odredbe, drugače bi se napeljala siloma izterjava.“

Nadaljnjih podrobnosti res ni treba navajati, kajti omenjeni primeri so dovolj prepričljivi in dovolj jasno dokazujejo, da odnos, ki ga kažejo oblasti na Koroškem do slovenskega uradnega jezika, ni le škandalozen, ampak je naravnost kriminalen in žaljiv. Kljub temu pa visoki in najvišji predstavniki dežele in države doma in v svetu trdijo, da je v Avstriji manjšinsko vprašanje vzorno rešeno. Kakšno mnenje pa moramo imeti o takih predstavnikih!

Mesec slovenske knjige

v počastitev slovenskega kulturnega praznika

Prihodnji mesec — 8. februarja — bomo ob obletnici smrti največjega slovenskega pesnika dr. Franca Prešerna spet obhajali kulturni praznik slovenskega naroda.

Temu vsakoletnemu kulturnemu prazniku so namenjene najrazličnejše proslave, prireditve in druge manifestacije, s katerimi slovenski človek doma v matični državi, v zamejstvu ali širom po svetu izpričuje svojo zvestobo in svojo povezanost z narodom in jezikom, predvsem pa s stvaritvami, ki so jih naši kulturniki in umetniki doprinesli v preteklosti in jih danes prispevajo v skupno zakladnico slovenske kulture.

V to skupno kulturno ustvarjanje in zato tudi v obhajanje slovenskega kulturnega praznika se zavestno vključujemo tudi koroški Slovenci, ki s tem demonstriramo svoje prizadevanje k narodni celoti in njegovi kulturi. To je za nas še posebno važno, ker se zavedamo, da bi brez te povezave kulturno osiroteli in narodno propadli. Le če bomo srkali življenjske sokove iz skupnih korenin, bomo ostali živa veja na narodnem deblu in bomo lahko prispevali svoj delež, da bo to drevo rodilo žlahtne sadove.

Praznovanje Prešernovega dneva kot slovenskega kulturnega praznika tudi pri nas na Koroškem zajema iz leta v leto širši krog našega ljudstva. Poleg Slovenske prosvetne zveze, ki priredi vsako leto zdaj že tradicionalno osrednjo Prešernovo proslavo v Celovcu, imajo priložnostne prireditve in proslave tudi številna krajevna prosvetna društva.

Ena izmed že tradicionalnih manifestacij ob slovenskem kulturnem prazniku pa je tudi akcija, ki jo prireja knjižarna „Naša knjiga“ in uredništvo „Slovenskega vestnika“ pod naslovom MESEC SLOVENSKE KNJIGE. In gotovo ni naključje, da je poudarek našega prispevka h kulturnemu prazniku prav na slovenski knjigi: vsakemu človeku, vsakemu narodu in vsemu človeštvu pomeni knjiga posebno do-

brino — lahko bi rekli zaklad. V naših razmerah pa je slovenska knjiga še posebno dragocena, saj je tista vez, ki nas povezuje z narodno celoto; je tista sila, ki nas utrjuje v narodni zvestobi in v ljubezni do materinega jezika.

MESEC SLOVENSKE KNJIGE ima zato predvsem namen, da v čim širšem krogu naših ljudi vzbudimo zanimanje za slovensko tiskano besedo; da slovenski knjigi čim širše odpremo vrata v naše domove. Vemo, kako važna je vloga, ki jo je slovenska knjiga odigrala v zgodovini in jo igra tudi danes v življenju slehernega Slovenca. Toliko važnejše je njeno poslanstvo v naših koroških razmerah, ko po krivdi neugodnih razmer, v katerih mnogi slovenski otroci iz tega ali onega vzroka niso deležni pouka v materinem jeziku, prav knjigi dostikrat pripade naloga, da nam je edini vir, iz katerega lahko črpamo in spoznavamo lepote našega jezika in se duhovno bogatimo ob dosežkih slovenske kulture.

Zato je zanimanje za knjigo in za branje treba razvijati in podpirati, zlasti med mladino, saj imajo naši otroci v šoli — poleg slovenske gimnazije je v tem oziru le še redko katera izjema — na žalost le malo, vse premalo možnosti, da bi spoznali lepote slovenskega jezika in bogastvo slovenske književnosti. Akcija MESEC SLOVENSKE KNJIGE je namenjena prav temu cilju: čim več slovenskih knjig med naše ljudstvo!

Tekom meseca februarja bo imela knjižarna „Naša knjiga“ spet pester izbor knjig po izredno nizkih cenah. Sproli bomo na to ugodno priložnost opozarjali tudi v našem listu, ko bomo v prihodnjih številkah objavljali izbore iz te bogate zaloge. Ta naša opozorila pa so predvsem vabilo, da bi v MESECU SLOVENSKE KNJIGE res v čim večjem številu našli pot v knjigarni, pot do slovenske knjige, te najžlahtnejše posode človekovega duha in uma. Kajti naše srečanje s slovensko knjigo je srečanje s kulturo našega naroda, je srečanje z našimi kulturniki in umetniki, zlasti tudi s Francetom Prešernom, ki nam je s svojimi Poezijami odprl vrata v kulturno občestvo evropskih narodov. Izkažimo se vredne tega našega kulturnega velikana s tem, da bomo ljubili slovensko besedo, slovensko knjigo!

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

VABI NA

Prešernovo proslavo

V POČASTITEV
SLOVENSKEGA
KULTURNEGA PRAZNIKA

V ČETRTEK
10. FEBRUARJA 1977
OB 19.30 URI
V DVORANI „AULA SLOVENICA“,
CELOVEC, PAVLIČEVA 5—7.

V sporedu bodo poleg slavnostnega govornika sodelovali še domači pevski zbor ter člani Stalnega slovenskega gledališča in Glasbene matice v Trstu.

Ljubitelji slovenske kulture in umetnosti vabimo, da se proslave udeležijo v čim večjem številu. Z udeležbo na Prešernovi proslavi bomo izpričali povezanost z narodno celoto.

O d b o r

Novi rilci

RIJEJO NA KOROŠKEM

Pred nedavnim smo dobili prvo številko novega lista z imenom „Rilec“. Za izdajateljski kolektiv nastopa Andrej Mohar v Celovcu.

Glede „usmeritve“ novega lista je na podlagi prve številke seveda še težko delati kakšne zaključke. Sami se predstavljajo kot „najpametnejši list koroških Slovencev“ in to karakterizacijo utemeljujejo s tem, da gre za „nenavaden“ in „očito satiričen“ list. Zato bo kaj več mogoče povedati o novih rilcih, ki rijejo na Koroškem, šele kdaj pozneje, ko bodo z nadaljnjimi številkami pokazali, kaj hočejo in kako si svoje delo predstavljajo. Kdaj bo to? Tudi tega ne vemo, ker pravijo, da bo Rilec izhajal „kadar se mu bo ljubilo“ — najmanj pa trikrat na leto.

Torej počakajmo še malo in upajmo, da bomo dobili res obogatitev slovenskega tiska na Koroškem.

Balet SNG Maribor

je obhajal svojo tridesetletnico

Z jubilejno predstavo znanega baleta Stevana Hrističa „Ohridska legenda“ (pred dolgimi leti smo ta balet videli tudi v Celovcu v uprizoritvi SNG Ljubljana — op. ured.) je balet Slovenskega narodnega gledališča Maribor praznoval 30-letnico svojega obstoja in delovanja.

Zgodovina mariborskega baleta je polna ovir in težav, ki so jih morali premostiti ljubitelji te zvrsti umetniškega ustvarjanja. Toda danes, po tridesetih letih trdega dela in boja za nenehnimi zaprekami, mariborski balet lahko s ponosom zre na prehojeno pot. Dvignil se je v homogeno umetniško telo, ki je lahko v ponos ne le „domačemu“ Slovenskemu narodnemu gledališču v Mariboru, ampak slovenski baletni umetnosti nasploh.

V letu 1976 se je balet SNG Maribor uvrstil v redni repertoar s samostojnimi predstavami, povsem uspešen izpit svoje „zrelosti“ pa je opravil z jubilejno predstavo „Ohridske legende“.

DR. ANTON SVETINA

PRISPEVKI K ZGODOVINI ŠMIHELA PRI PLIBERKU

V zvezi s temi spori je vikar Rudmaš leta 1629 sestavil izvleček iz urbarjev župne cerkve, župne nadarbine in nekaterih podružnih cerkva, ki ga imenuje memorial. Iz tega memoriala izvem, da je bil Rudmaš že dvanaajsto leto vikar v Šmihelu, prišel je torej v Šmihel leta 1617. V memorialu prosi škofa, naj bi se mu znižala penzija v znesku 36 goldinarjev, ki jo mora plačevati za škofijsko menzo pliberškemu vikarju, ker župna nadarbina v Šmihelu ni obdarovana z nobenimi zemljišči in tudi z nobenimi podložniki, kar je edinstven primer v vsej Koroški, medtem ko ima župnija Pliberk 40 podložnikov in 22 dajalcev desetine in plačuje le 76 goldinarjev škofijske penzije. Šmihelska župnija tudi nima nobenih gozdov in travnikov in mora vikar drva in seno sam kupovati. Vikar Rudmaš se pritožuje v tem memorialu tudi zoper cerkvene ključarje podružničnih cerkev, da prodajajo žito, ki ga prejema od cerkvenih podložnikov, po svoji mili volji in da plačujejo vse stroške za potrebe teh cerkev brez vednosti župnika. Cerkevni ključarji v Večni vasi pa delajo cerkvene obračune kar v svojih hišah in upravljajo vse po lastni volji.

12. junija 1629 pošlje vikar Rudmaš ta memorial škofu v Ljubljano z obširnimi spremeni pismom, v katerem toži, da sam ne more priti v Gornji grad, ker ima rano na nogi, ki jo je dobil na zadnjem potovanju. Glede desetine podložnika Črčej na Blatu, ki si jo lasti vikar pliberške župnije, je našel v starem

urbarju vpis, da spada ta desetina pod šmihelsko cerkev. Upravitelj gospodstva Pliberk Andrej Stergol si lasti na zemljiščih v Večni vasi vse pravice, ki pripadajo župni cerkvi kljub temu, da je izšla v tej zadevi cesarjeva sodba v prid cerkvi. Nadalje prosi škofa, naj izda ukaz, da sosesčina v Večni vasi in tamkajšnji cerkveni ključarji ne smejo ubogati grofa in njegovih službenec in naj se cerkveni obračuni podružnične cerkve sv. Martina vršijo v župnišču v Šmihelu in nikjer drugje. Ob koncu pisma prosi še škofa, naj izda ukaz, da morajo pliberški podložniki delati roboto v šmihelski župniji, ker šmihelska cerkev nima svojih lastnih podložnikov.

Ko je ljubljanski škof Oton Friderik Buchheim leta 1641 vizitiral koroške župnije, je 21. julija dopoldne opravil birmo v Pliberku in prišel tega dne popoldne v Šmihel, kjer so ga processialiter (s procesijo) sprejeli. Ko je pregledal inventar cerkve in zakristije in ko je ugotovil, da urbarje cerkve in podružnic v redu vodijo, je škof zasljal cerkvene ključarje. Ti so izjavili, da vikar svoje duhovniške dolžnosti v redu opravlja in da živi dostojno. Cerkevni ključarji pa so se pritožili zoper ljubljanskega kanonika Jakoba Stoparja, ki je imel v posesti beneficij sv. Katarine, in zoper pliberškega vikarja Janeza Perdiča, ki je imel ta beneficij v zakupu, da se dela podložnikom tega beneficija krivica pri pobiranju dajatev, ker je koroška deželna vlada v Celovcu po krivdi obeh imenovanih zarubila premoženje

teh podložnikov. Nato je škof zasljal takratnega vikarja v Šmihelu Gabriela Miheliča, ki je izjavil, da je sedmo leto na tem službenem mestu, prišel je torej v Šmihel leta 1634. Duhovnik je 11 let in je, predno je prišel v Šmihel, služboval v akvilejski patriarhiji. Ordinaran je bil na naslov beneficija sv. Štefana v Podjuni, ki je pod upravo patrov Jezuitov v Dobrli vasi. Dohodkov ima letno 100 goldinarjev, od tega mora plačevati 36 goldinarjev za škofijsko menzo v Gornjem gradu.

Za leto 1639 je izkazan v listinah kot kaplan v Šmihelu Gregor Zwanziker.

Vikarja Gabrijela Miheliča je nasledil 1645 Matija Križaj (tudi Križej), ki je imel kakor njegovi predniki stalne spore in tožbe zaradi pobiranja desetine in zaradi izvajanja pravice odvetništva nad cerkvenim premoženjem. Leta 1648 je vikar Križaj prosil škofa za nasvet, kaj naj stori, ker je upravitelj pliberškega gospodstva oddal nekaj cerkvenih zemljišč v Večni vasi v zakup pod izgovorom, da je grof kupil grad in gosposčino Pliberk s pravico do odvetništva nad temi zemljišči. Leta 1648 je tekla tudi pravda med pliberškim in med šmihelskim vikarjem zaradi pobiranja desetine pri teh podložnikih. Tožil je pliberški vikar. Škof je pooblastil nadžupnika in škofijskega komisarja v Starem trgu pri Slovenj Gradcu Janeza pl. Leuteroda, da to pravdo razsodi. Ko je škofijski komisar razpisal v tej pravdi javno razpravo, mu je šmihelski vikar odgovoril, da zaradi bolezni na razpravo ne more priti, pripravljen pa je tiste tri podložnike prepustiti pliberškemu vikarju in plačati poleg že plačanih 36 goldinarjev še 14 goldinarjev. Starotrški nadžupnik pa je izdal tole sodbo: Če tožnik dokaže, da so na Koroškem desetine vne-

šene v prikladek in vpisane v imensko knjigo, je toženec dolžan od desetih plačati deželna bremena po razmerju, kakor jih uživa, in mora ta bremena tudi v bodoče odvajati, trije podložniki pa morajo pomagati poravnati deželne doklade po razmerju velikosti njihovih kmetij.

Dne 20. maja 1651 je izstavil Nikolaj Vutej iz Metlove kupno pogodbo, s katero je prodal Primožu Vicu iz Kazaz, podložniku cerkve sv. Vida v Kazazah in cerkvenemu ključarju, za znesek 30 goldinarjev travnik, spadajoč pod podružnično cerkev sv. Vida v Kazazah, ki ga je posedoval po kupnem pravu. To pogodbo je vikar Matija Križaj potrdil kot odvetnik in jo poslal škofu v Ljubljano v potrditev. Škof je lastnoročno napisal na pogodbo pripombo, da vikarji nimajo pravice sami potrditi sprememb cerkvenih zemljiških posestev. Za vse župnije pliberškega cerkvenega okrožja je imel odvetništvo nad vsem cerkvenim premoženjem škof sam kot župnik tega okrožja.

Leta 1652 je izvršil nadžupnik in škofijski komisar v Braslovčah Filip Terpin vizitacijo župnije Šmihel pri Pliberku. Podal bom kratek izvleček iz komisijjskih zapisnikov te vizitacije:

1. Župna cerkev sv. Mihaela

Pri pregledu župne cerkve sv. Mihaela v Šmihelu dne 22. marca 1652 je vizitator ugotovil tole: Kor cerkve je dolg 30, visok 24 in širok 13 vatlov (stara dolžinska mera v dolžini 77 cm). V sredini kora se nahaja glavni oltar sv. Mihaela, ki ima v ozadju spodaj sliko rojstva Gospodovega s pastirji, v sredini kip svetega Mihaela in zgoraj sliko sv. Trojice.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Jezerjani gostovali v Žel. Kapli

V soboto 15. januarja t. m. so v Železni Kapli gostovali igralci KUD Jezerko. Občinstvu so se predstavili s komedijo Dragotina Dobričina „SKUPNO STANOVANJE“. Prireditelj te lepo uspele prireditve je bilo domače Slovensko prosvetno društvo „Zarja“.

Kot že omenjeno je bila predstava popoln uspeh. Čeprav je ta dan močno snežilo in je prenekalter ljubitelj odrske umetnosti ostal doma, je bila farna dvorana v Železni Kapli polno zasedena. Kot pri vseh dosedanjih gostovanjih igralcev iz sosednjega Jezerskega, se je tudi tokrat pokazalo, da Kapečani znajo ceniti kakovost iger, ki jih vedno speš uspešno predstavljajo Jezerjani. Tako je bila tudi sobotna predstava brezhibna in kvalitetna. Poleg tega pa je bil tudi komad sam zelo posrečeno izbran, prav tako posrečeno pa so bile tudi razdeljene vloge. S tem

pa so bili dani tudi osnovni predpogoji uspešnega nastopa.

Povedati je treba, da se v Železni Kapli že dolgo nismo tako iz srca nasmejali in skoraj neverjetno se nam je zdelo, da se ljudem v „SKUPNEM STANOVANJU“ lahko pripeti toliko razburljivih in hkrati tako smešnih stvari. Vsakdo, ki stane v večjem bloku, se temu ne bi prav nič čudil, saj je podobnih razburjenj navajen, še posebno če ima za sosede „antikriste“ in „furijske“ kot sta to bila v igri ded Bogota in tetka Pola. Da se je koncem koncev vse še kolikor toliko dobro končalo pa se je v glavnem zahva-

liti večnemu študentu Pepiju, ki je v povezovanju ljudi in značajeve na odru pokazal mnogo več talenta, kot pri povezovanju besed v pesmice oz. v rimanju.

Kar se tiče podajanja vlog, ni bilo najti pri nobenemu igralcu slabe točke. Poleg že poznanih starejših igralcev, so svoje vloge opravili prav tako dobro tudi novi mlajši. Spet smo se lahko prepričali, da je iz svoje vloge napravil vsak najboljši, kar je seveda tudi zasloga odličnega režiserja Mirka Cegnarja, ki mu gre s tega mesta naše skupno priznanje. Če poleg njega le še omenimo igralca Lojzeta Eržena, ki je igral deda Bogota, nam ostali igralci tega gotovo ne bodo zamerili. On je Kapečanom poznan že iz mnogih izvrstno in suvereno podanih vlog, ki jih je odigral na prejšnjih gostovanjih, seveda nas je tudi tokrat presenetil. Razumljivo je, da se mora nekdo toliko bolj posvetiti družinskim in hišnim zadevam ter se živeti v vlogi čuvarja in hišnika, če ima takšnega zeta kot je Dragiša, ki v praktičnem življenju ni za nobeno rabo, na odru pa je toliko bolj posrečen temperament.

Kako hvaležna in prevzeta je bila publika, je najbolj pokazal navdušeni aplavz na koncu igre. To pa je tudi potrdil predsednik SPD „Zarja“ inž. Peter Kuhar, ki je Jezerjanom k uspelemu nastopu iskreno čestital.

Prireditve Avstrijsko-jugoslovanskega društva

Deželno vodstvo Avstrijsko-jugoslovanskega društva na Koroškem ima v tekočem letu 1977 pester načrt prireditev. Poleg zanimivih ekskurzij v razne jugoslovanske socialistične republike, bo društvo tudi letos organiziralo letovanja koroških otrok ob Jadranskem morju. Sredi meseca maja je v načrtu srečanje novinarjev v Ljubljani, v Celovcu pa velika folklorna prireditev. Prav tako je v Celovcu na programu umetniška razstava pod motom: „Koroška — Slovenija — umetniki vidijo Alpe“, ki bo predstavila dela od Marka Pernharta pa do sodobnih umetnikov. Ne nazadnje je v načrtu tudi posebna vožnja s parnim vlakom, ki se bo odvijala pod geslom „Pelji se z nami v Škofjo Loko“.

Okrajne skupine Avstrijsko-jugoslovanskega društva Celovec, Beljak in St. Vid ob Glini bodo nastopale s svojim lastnim sporedom.

Slovensko prosvetno društvo „Obir“ na Obirskem vabi na

2. SANKARSKO TEKMO

ki bo v nedeljo 30. jan. 1977. Od 9.30 do 10. ure bo pri Kovaču na Obirskem razdelitev štartnih števil.

Prisrčno vabljeni!

Maturantje Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu vabijo na

GIMNAZIJSKI PLES

ki bo v četrtek 3. februarja 1977 s pričelkom ob 20. uri v celovski Delavski zbornici. Igrala bosta ansambla

„Fantje treh dolin“ in „Katarinski fantje“

Prisrčno vabljeni!

Maturantje

Novice iz Bilčovsa

Lep užitek odrskega udejstvovanja so nam v nedeljo 16. januarja nudili igralci farne mladine iz Dobrle vasi z uprizoritvijo igre „Vrnitev“. Kljub globoko zasneženim cestam po naših kribovitih klancih, se je v Miklavžev dvorani nabralo mnogo navdušenih prijateljev odrske umetnosti, ki so z največjim zanimanjem sledili izvajanjem igralcev in jih nagradili z navdušenim aplavzom. Po odigrani predstavi smo lahko z veseljem ugotovili, da ni bilo nobenega, ki bi mu bilo žal, da se je v teh neugodnih snežnih razmerah udeležil te nadvse lepo uspele prireditve. Lahko rečemo, da je marsikatero oko postalo solzno ob lepem in čustvenem podajanju vlog. Prav lepa hvala režiserjema, da sta se tako potrudila, da je podana igra „Vrnitev“ tako dobro uspela. Veseli bomo, če bi nas dobljavski igralci še večkrat posetili.

Naj še ob tej priložnosti, ko poročamo o bilčovskih dogodkih omeni-

mo, da je bilo v minulih letih le redko kakemu občanu v naši občini usojeno doseči častitljivo starost 90-ih let. Za visoko starost se je že smatralo, če je kdo dočakal preko 80 let življenja. Vsekakor drži, da so novodobna zdravstvena veda, številna navodila za zdravo prehrano in zdravjša stanovanja le mnogo doprinešla, da se je starostna meja našega prebivalstva bistveno zvišala.

V letošnjem letu bodo v naši občini štiri osebe slavile častitljivi devetdesetletni življenjski jubilej. Pred nekaj dnevi je Einspieler Neža pd. Kumrinja v Zgornji vesci obhajala 91-letni rojstni dan. Konec februarja pa bo bivši župan nekdanj samostojne občine Zgornja vesca, Franc Spitzer pd. Dovnik tudi slavil svoj 91-letni rojstni dan. V prihodnjih mesecih bosta dosegla enake jubileje Alojzija Kvančnik pd. Zalnica v Bilčovsu in gospa Gelbmanna, doma v Kanalski dolini, ki stanuje pri Sv. Luciji na Gori. Omenjeni slavljenci so za svoja leta še čili in se še radi zanimajo za dogodke doma in po svetu. Vsem slavljencem bo tudi naša občina posvetila svojo pozornost in jih primerno počastila in obdarila. Tudi naš list se tem čestitkam pridružuje z željo, da bi še dolgo ostali čili in zdravi in da bi obhajali še mnogo častnih rojstnih dni.

Tukajšnje športno društvo, ki se po navadi bavi samo z nogometom, je letos, ko je po več letih spet enkrat tekme. Na lepo pripravljeni 2 kilometra dolgi smučarski progi v bližini Podgrada (izpod Čečaja do Bilčovsa), se je v nedeljo 23. januarja zbralo blizu 100 tekmovalcev, med katerimi je bilo tudi nekaj deklet, ki so seveda tekmovali na nekoliko skrajšani progi. Vsi so tekmovali v smuku.

Tekmovanje je trajalo celo popoldne, kako tudi ne, ko pa je bilo na startu toliko tekmovalcev. Pri fantih je bil najboljši Josef Hercele, sledili pa so mu Herbert Schöffmann, Gusti Zablatnik (Kumrov v Bilnjovu) in Manfred Maierhofer pd. Kristofov v Kajzazah. Pri dekletih pa je bila prva Marija Jesenko pd. Banijeva v Bilčovsu, naslednje pa so bile Marija Šavnik in Elsi Kruschitz obe iz Bilnjova, Krista Andreja itd.

Tekmovanje je ptoekalo v najlepšem redu. Zmagovalke in zmagovalci so prejeli lepe pokale in priznanja. Tudi mi jim čestitamo.

Vljudno vas vabimo na

8. Koroške kulturne dni

ki bodo v času od 17. do 19. februarja 1977 v prostorih Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu, Ebentaler Strafe 14.

Osrednja tema 8. Koroških kulturnih dni je FAŠIZEM. Predavatelji iz Primorske, Slovenije, Dunaja in Koroške bodo orisali pojav fašizma iz njihovih gledišč. V okviru letošnjih kulturnih dni bomo priredili tudi razstavo o avstrijskem odporu.

Podrobnejši spored bomo še objavili.

Za pripravljalni odbor

dr. Avguštin Malle l. r.

dr. Janko Zerzer l. r.

Kot pod Peco

Zopet je neusmiljena smrt posegla v naše vrste in nam prizadejala težko izgubo. V nedeljo 19. decembra smo se na šmihelskem pokopališču za vedno poslovili od Aleša Igerca, pd. Pavličevega očeta v Kotu pod Peco. Pokojni je umrl v najlepših letih, star komaj 56 let. Mnogo prezgodaj je moral od nas, saj je imel še toliko načrtov, ki pa jih na žalost ni več mogel uresničiti.

Rajni Pavličev Lekša je bil dober gospodar in kot tak je sodobno gospodaril. Obnavljal je domačijo in si prizadeval, da bi se mu kot invalidu lažje godilo pri delu. Že pred nekaj leti je začel bolehati na srcu. Že je kazalo, da bo popolnoma okrevljal in prav to ga je naredilo lahkomišelnega, tako da se je ponovno vrgel v delo, kar pa bolno srce ni preneslo. Spet se je poslabšalo njegovo zdravstveno stanje, tako da se je moral zateči po pomoč v volšperško bolnišnico, kjer mu pa tudi zdravniška veda ni mogla več pomagati oziroma povrniti zdravja. Umrl je in zapustil ženo in pet otrok.

Kot mnogo koroških Slovencev, je v času brutalnega fašizma morala tudi Pavličeva družina zapustiti svoj ljubljani dom in iti na pol pregnanstva. Kljub trpljenju pa nikdar ni zgubil upanja, da bo prišel čas, ko se bo lahko spet vrnil na svoj ljubljani dom. Po več letih je zasijala končno svoboda in Pavličeva družina se je vrnila na svoj izropani dom. Spet je bilo treba trdo prijeti za delo in obnoviti domačijo, potem pa se je boj nadaljeval za obstoj na svoji lastni grudi, v katerem je njegovo od dela prepeto srce končno prenehalo biti. Umrl je kot prava slovenska ko-

renina, dobrega srca in poštenega značaja.

Poleg obilnega dela pa je rajni Lekša našel vedno potrební čas za obisk naših prireditev, zlasti tistih v katerih je bilo treba demonstrirati voljo za ohranitev naše narodne samobitnosti. Dolga leta je pel tudi v moškem zboru Slovenskega prosvetnega društva „Edinost“ v Pliberku pod vodstvom Foltija Hartmana.

Rajnemu Lekšju naj bo po trudapolnem delu domača zemlja lahka. Svojem izrekamo naše odkrito sožalje.

Jugoslovani na Mount Everest

Ze lansko leto smo v našem listu poročali, da so jugoslovanski alpinisti zaprosili pri nepalski vladi za dovoljenje za vzpon na najvišjo goro sveta, na 8848 metrov visoki Mount Everest. Te dni so jugoslovanski alpinisti dobili dozadevno dovoljenje, tako da se lahko že prične s pripravoami za uresničitev tega visokega cilja.

Sedma Jugoslovanska alpinistična himalajska odprava (JAHO) bo spomladi leta 1979 skušala osvojiti omejeni vrh in sicer preko zahodnega grebena, ki ga doslej ni poskušala preplezati nobena izmed enajstih držav, ki so že stopile na Mount Everest.

V Planinski zvezi Jugoslavije so že začeli s pripravoami. Jugoslovanska alpinistična odprava v kateri bo 25 najbolj izkušenih alpinistov, želi s tem podvigom potrditi ugled, ki si ga je že osvojila v njenih uspešnih odpravah v Himalaji tako z osvojitvijo Kangbačena in s preplezanjem 3 tisoč metrov visoke zaledenele južne stene Makaluja, ki predstavlja enega najbolj uspešnih alpinističnih podvigov v Himalaji.

PREDAVANJA

■ v nedeljo 30. januarja 1977 od 9. do 17. ure, KATERA ZMAGA JE TVOJA

■ v ponedeljek 31. januarja 1977 od 9. do 17. ure, UČINKOVITEJŠA PRODUKCIJA KRME, KMETIJSKO SOCIALNO ZAVAROVANJE

Katoliški dom prosvete SODALITAS v Tinjah

Slovensko prosvetno društvo „Dobrač“ na Brnci vabi na predvajanje barvnega filma

„VRNITEV“

ki bo v nedeljo 30. januarja 1977 ob 19.30 uri pri Jurču v St. Lenartu pri sedmih študentih. Film bo predvajala SPZ. Scenarij za film je napisal prof. Janko Messner, v glavni vlogi pa nastopa naš rojak Marjan Srienec.

Prisrčno vabljeni!

SPD „Zvezda“ v Hodišah vabi na

hodiški ples

ki bo v soboto 5. feb. 77 ob 20. uri pri Čimžarju v Dvorcu.

Nastopa tamburaški ansambel iz Hodiš.

Igrajo „DOBRI ZNANCI“

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32 5 50 - Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

Dinar na poti konvertibilnosti

Ni je države na svetu, ki ne bi imela gospodarskih težav. Vsak dan imamo priložnost v naših medijih slišati in brati, kako se naša država bori proti tej nadlogi — vladni krogi trdijo, da je gospodarski položaj ustaljen, opozicija pa ravno nasprotno.

Danes nas zanima, kako se v sosednji Jugoslaviji otepajo gospodarskih težav. Tu bomo pustili govoriti zahodnonemške gospodarske kroge v njihovem glasilu Gospodarski dnevnik „Handelsblatt“ iz Düsseldorfa.

Ta strokovni list piše, da so podatki iz leta 1976 pokazali, da se je inflacija v Jugoslaviji zmanjšala s 30 odstotkov na komaj 6 odstotkov in da se je izvoz iz Jugoslavije povečal za 21 odstotkov, uvoz pa zmanjšal za 7 odstotkov. Primanjkljaj v trgovinski bilanci s tujino je manjši za 38 odstotkov in devizne rezerve so dosegle višino 2,7 milijarde dolarjev (še nikdar v Jugoslaviji dosežena višina). Vzrok za ta razveseljivi gospodarski napredek je predvsem iskati v ustreznih finančnih in gospodarskih ukrepih, ki so pokazali takšne uspehe, da je dinar danes na poti k konvertibilnosti.

Ko „Handelsblatt“ primerja dinar z rubljem in zahodnimi konvertibilnimi valutami, ugotavlja, da je presenetljivo, kako stabilen je ostal dinar v zadnjih dveh letih napram drugim konvertibilnim valutam sveta. List nadalje piše, da se menjalni tečaji za dinar na zahodnonemških bankah gibljejo okoli uradnega, včasih pa tudi nad njim.

Ta razveseljivi razvoj kaže, da so napor jugoslovanske vlade, da bi zajela večletno skokovito inflacijo in kronični primanjkljaj v zunanji trgovini v zadnjih desetih mesecih 1976 obrodili prvič po letu 1974 lepe uspehe. Vse kaže da se bo ta razvoj nadaljeval tudi v letošnjem letu 1977.

2. konferenca ZKPOS odraz kulturne dejavnosti

Pretekli petek in sobota je v Novi Gorici bila 2. konferenca Zveze kulturno prosvetnih organizacij Slovenije, kateri je prisostvovalo nad 200 delegatov in gostov iz Slovenije ter iz zamejstva. Med njimi predsednik RK SZDL Mitja Ribičič in drugi vidni predstavniki političnega in kulturnega življenja Slovenije. Delegacijo Slovenske prosvetne zveze so sestavljali tajnik Andrej Kokot, njegov namestnik Mirko Perč in član Upravnega odbora Andrej Mohar, medtem ko je KKZ zastopal tajnik Nužej Tolmajer.

Konferenco so pričeli z izročitvijo odlikovanja ZKPOS z redom zaslug za narod z zlatimi žarki, katero je predsednik SFRJ tovariš Tito odlikoval ob njeni 30-letnici. Konferenco pa je takoj na začetku med drugimi pozdravil tudi tajnik SPZ Andrej Kokot, ki je ob tej priložnosti ZKPOS izrekel zahvalo za vso pomoč, ki jo je SPZ bila deležna s strani te organizacije. Tajnik SPZ je 2. konferenco ZKPOS seznanil tudi z uspešnim delom SPZ zlasti

v času borbe proti preštevamju posebne vrste ter z uspešno opravljenim občinim zborom decembra lani. Izkoristil pa je tudi priliko, da ponovno apelira na zbrane in vso slovensko javnost, da vpliva na merodajne faktorje, da bi koroški Slovenci čim prej imeli možnost sprejema slovenskega televizijskega programa. Prosil je, da tehniki RTV avstrijski televiziji hitro dokažejo, da njihov spored avstrijskega programa ne bo motil. Pri

tem je nakazal primer Južne Tirolske, kjer lahko sprejemajo osem TV sporedov in da zaradi tega nihče ne moti italijanskega TV kanala. Andrej Kokot pa je ZKPOS prosil tudi za nadaljnjo vsestransko pomoč pri uresničevanju načrtov Slovenske prosvetne zveze. Končno pa je tajnik SPZ Kokot čestljal ZKPOS k visokemu odlikovanju, ki ga je ta organizacija prejela od predsednika SFRJ.

Delo konference je z uvodnim referatom pričel predsednik ZKPOS lvo Tavčar, ki je nazorno orisal delo in smernice organizacije. Delo se je zlasti odvijalo pod vtisom diskusijskih prispevkov številnih delegatov iz vse Slovenije. Med diskutanti je bil tudi tajnik KKZ Tolmajer, ki je orisal kulturno delo na Koroškem. Konferenco so zaključili s sprejetjem novih pravil in preimenovanjem organizacije v Zvezo kulturnih organizacij Slovenije ter z izvolitvijo novega predsed-

Mihe Packa pd. Krznarja ni več

V sredo 19. januarja je bilo izredno lepo sončno zimsko vreme, vendar za Krznarjevo družino na Plešivcu, njene sorodnike, prijatelje in znance najbolj črn in žalosten dan. Ta dan smo spremljali na zadnji poti v dolino na kotmirški pokopališče Krznarjevega očeta Miho Packa. Po krajši boleznij je v 77. letu starosti umrl v celovski bolnišnici.

Pokojni Miha Pack je srečno in veselo z ženo in otroci kmetoval na lepi Krznarjevi domačiji visoko nad Kotmaro vasio na Plešivcu. Kakor je svet na tem koščku zemlje sončen in privlačen, tako je bilo tudi življenje teh ljudi sončno in veselega značaja. Pri Krznarjevih je bilo vedno prijetno, saj so lepe in težke čase premostovali vedno s petjem. Malo je bilo domačij na Koroškem, kjer je bilo petje tako zakoreninjeno kot ravno pri Krznarjevih, kako tudi ne, ko pa je bil pokojni Krznar sam navdušen pevec in igralec iger domačega slovenskega prosvetnega društva, temveč tudi prizadeven komunalni dejavnik, ki je 20 let uspešno zastopal interese svojega prebivalstva v kotmirški občini. Kot napreden kmet je že v mlajših letih spoznal veliki pomen zadržne miselnosti in tako je bil tudi med ustanovitelji domače zadržne ustanove v Kotmari vasi. Dolgo let je bil tudi odbornik Zveze slovenskih organizacij. Veliko veselje je imel z branjem slovenskih knjig in časopisov, med kate-

rimi je tudi Slovenski vestnik, ki mu je vedno bil glasnik težnj in hotenj slovenskega ljudstva na Koroškem. Njegov posebni konjiček pa je bil, da se je z velikim zanimanjem bavil z imenoslovjem slovenskih krajevnih, gorskih in ledinskih imen, zlasti s področja Gur. Na tem področju je bil pravi mojster in tako tudi ni nič nenavadnega, da ga je domači župnik v nepozabnem govoru ob odprtem grobu imenoval za filozofa (mislec, modrijan).

S smrtjo Krznarjevega očeta smo zgubili človeka, katerega ni mogoče nadomestiti. Njegova dejavnost zlasti v mlajših letih je bila pionirskega značaja in zato nam bo njegov lik ostal v nepozabnem spominu. Kljub delavniku je odprti grob pokojnika obrobila velika množica pogrebcev, med katerimi so bili številni predstavniki obeh osrednjih političnih in kulturnih organizacij in slovenskega združenstva na Koroškem. Od pokojnega Krznarja se je v pretresljivih besedah poslovil domači župnik Maks Mihor, v imenu občine domači župan Struger. Peveci SPD „Gorjanci“, katerih član je bil pokojni, pa so se od svojega sopevca poslovili na domu, v cerkvi in ob odprtem grobu in tako v pretresljivo podanih pesmih žalostinkah izkazali poslednjo čast in zahvalo svojemu zvestemu dolgoletnemu sopevcu.

Krznarjevega očeta bomo ohranili v častnem spominu, ženi, hčerkam in sinovoma izrekamo naše globoko sožalje.

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni vabi na veseloigro Petra Budaka

KLOBČIČ

ki bo v nedeljo 30. januarja 1977 ob 14.30 uri pri Voglu v Št. Primožu. Z novonastudirano igro se nam bodo predstavili igralci našega prosvetnega društva.

Prisrčno vabljeni!

Odbor

stva. Novi predsednik ZKOS je postal Jože Humer, v predsedstvo oz. širši odbor pa je pravtako prišlo precej novih članov. Ob koncu pa so poslali še telegram tovarišu Titu, v katerem so mu izrazili zahvalo za odlikovanje ter mu čestitali k 40-letnemu uspešnemu vodenju ZKJ.

2. Konferenca ZKPOS je bila okvirjena s kulturnim sporedom, zlasti s posebno predstavo PDG, ki je uprizorilo cankarjevega Marlina Kačurja.

Interunfall ima nove poslovne prostore

Prejšnji petek je znana zavarovalnica Interunfall otvorila v Celovcu, Burggasse nove pisarniške prostore in s tem omogočila sebi in številnim strankam lažje in perspektivnejše uradovanje. Slovesne otvoritve so se poleg nameščencev in nastavlencev zavoda udeležili tudi številni zastopniki družbenega življenja.

Zavarovalnica Interunfall je bila ustanovljena leta 1890 na Dunaju. Danes jo prištevamo med največje v Avstriji. Letni dohodek iz premij znaša sedaj 2,5 milijarde šilingov. Delovanje zavarovalnice obsega področje Avstrije in Nemčije, v okviru

njenih koncernskih zvez z Reunione Adriatika di Sicurta pa je soudeležena pri številnih zavarovalnih družbah po vsem svetu.

Do gradnje novega poslopija je prišlo zaradi tega, ker se je promet v zadnjih letih na Koroškem in Vzhodnem Tirolskem tako povečal, da so bili prejšnji prostori v Celovcu premajhni. Novo poslopije obsega 5 etaž (pritličje, tri nadstropja in popolnoma izgrajeno podstrešje), ki služijo pisarniškim in poslovnim namenom. Obe kletni etaži služita v glavnem kot podzemna garaža za 52 osebnih avtomobilov. Poslopije je stalo 11 milijonov šilingov. V deželni direkciji je trenutno zaposlenih 42 soudeležencev. Skupno je na Koroškem in Vzhodnem Tirolskem zaposlenih 120 oseb. Interunfall upravlja okrog 1,5 milijona pogodb, od tega na Koroškem 65.000. Ukevarja se praktično z vsemi zavarovalnimi področji, v kratkem pa bo stopila tudi v bolniško zavarovanje.

Dan pred otvoritvijo novega poslopija, na tiskovni konferenci, je generalni direktor dr. Fritz Kristinus predal za akcijo „Boj proti raku“ 20.000 šilingov.

Slovensko planinsko društvo vabi člane in prijatelje društva na

IZLET
NA ZASNEŽENO BLEŠČEČO
v nedeljo 6. februarja 1977
Zbirališče ob 10. uri pred gostilno „Türkenkopf“ na Kopanju. Pot do planinske postojanke na Bleščehi je že pregažena. V koči vas pričakuje presenečenje.

Prisrčno vabljeni!

Iz Borovelj

V nedeljo 23. januarja smo spremljali na zadnji poti na boroveljsko pokopališče gospo Justino Jug, ki je umrla v 85. letu starosti. Poznamo jo kot vdovo po možu, ki je bil znan in spoštovan zdravnik, ki je mnogo pomagal prebivalstvu, le sam sebi ni mogel pomagati, tako da je umrl v najlepših letih. Dolga leta se je gospa Jugova sama prebijala skozi življenje. V veliko tolažbo so ji bili otroci, ki jih je vzgojila v zveste pripadnike svoje narodne skupnosti. Bila pa ni samo dobra mati in vzgojiteljica, temveč žena, ki tudi v najtežjem času zgodovine koroških Slovencev, ko je pri nas vladal nečloveški fašizem, ni klonila, nasprotno vključila se je v pravični boj našega ljudstva, ki je bil v tem, da ohrani to, kar nam je najdražje — lepo domačo govorico. In prav zaradi tega „prekrška“ je morala vdova Jug mnogo pretrpeti — okusiti gestapovske zapore in trpinčenja. Vse to pa je pretrpela samo zaradi tega, ker je stoprocentno verovala v to, da bo končno le zmagała pravica. Ona je tipičen predstavnik slovenske koroške žene, katere usoda je en sam pravičen boj za svoj obstoj. Prav zaradi tega jo bomo ohranili v nepozabnem

spominu. Od pokojnice so se ob odprtem grobu s pretresljivo pesmijo žalostinko poslovili njeni ožji rojaki selski pevci in ji tako izkazali poslednjo čast in zahvalo za vse trpljenje, ki ga je morala prestati v zadnji vojni. Pokojnico bomo ohranili v častnem spominu, svojcem in sorodnikom pa izrekamo naše globoko sožalje.

Istega dne je naše prosvetno društvo vabilo na filmski popoldan, ki se je odvijal ob veliki udeležbi v društveni sobi v Borovljah. Filme je predvajala Slovenska prosvetna zveza. Iz številnega obiska je bilo razbrati, da vlada med našim ljudstvom veliko zanimanje za slovenske filme, katerih predvajanje oziroma ogled je izredno prijeten užitek. Prvi film nas je seznanil s posebnostmi gorenjske ohceti, ki se zlasti odlikuje v lepih narodnih noših in v lepem petju. Tudi ostala dva filma sta pritegnila vso pozornost, tako da lahko rečemo, da je bilo nedeljsko popoldne za naše prosvetne lepo doživetje. Slovenski prosvetni zvezi se v imenu društva iskreno zahvaljujemo za predvajanje z željo, da nas spet kmalu obišče s kakšnim filmom.

I V A N C A N K A R

3

HIŠA MARIJE POMOČNICE

Ozrle so se vse hkrati, če so zaškrilale duri. Prišla je najprej, takoj ob dveh, blede, slabo oblečena ženska. Toliko da se je ozrla po sobi in da je pokimala z glavo. Stopila je k postelji, kjer je ležala Katica, bolna Katica; sklonila je glavo prav blizu k njenim ustnicam in šepetala sta, dokler se ni zmrznilo; nihče ni čul besede in se ni zmenil zanjo. Prinesla je nekaj zavitega v papir, ali nikoli še ni videla Lojzka, ki se je časih ozrla, da bi bila Katica jedla. Mati je imela rdeče oči, ko je odhajala, Katica pa se je obrnila k steni in ni govorila z nikom. Grda je bila v obraz, velik nos je imela, potlačen kakor zamorka, debele ustnice, majhne oči in kuštrave in pepelnate lase; trinajst let ji je bilo morda šele, nad posteljo pa je bilo zapisano, da so jo bili prinesli v hišo pred šestimi leti; ves život ji je bil z ranami pokrit in iz ran je teklo neprestano.

Tina, štirinajstletna, je sedela sama v kotu med dvema posteljama; obraz ji je gorel, oči so gledale zamišljeno.

Lojzka se je ozrla nanjo in zamežikala je, kakor da bi ji bilo zableščalo sonce v lica.

„Edvard!“ je zaklicala z mehkim, pojočim glasom.

Tina se je zdrznila, oprla se je z rokama ob slonice in se je napol vzdignila z životom; temna rdečica se ji je razlila po licih do vratu in oči je pokrila vlaga. Stisnila je ustnice, nagnila je stolec sunkoma, zazibala se je z vsem životom naprej in nazaj ter se pomikala ropotoma proti mizi. Lojzka se je zamejala na glas, s čudnim, hripavim smehom, ročno je zibala stolček na desno in na levo ter je bežala. Tina se je ustavila pri mizi, pogladila si je z roko lase, ki so ji bili padli preko čela in se nasmehnila. Tudi Lojzka je postala pri oknu in je gledala Tini naravnost v oči...

Zaškrilala so vrata, prišlo je troje elegantno oblečenih

dam, vsaka je imela v roki majhen papirnat zavoj.

„Hvaljen bodi Jezus Kristus!“ se je oglasilo v pojočem zboru od mize, od okna, od postelje.

Prva dama je bila starijava, suhotna, imela je velik rdeč nos in na glavi velik črn klobuk. Tudi ostali dve sta bili suhi in rdečeni, toda mlajši, morda njeni hčeri. Počasi je slačila prva dama rokavice, stala je še pri durih ter se ozirala z zelo prijaznim, sladkim nasmehom po sobi.

„Kako vam je, otroci?“ je vprašal nje tenki, nosljavi glas — razlil se je po sobi kakor med.

Lojzka se je poklonila in je odgovorila z zelo ponižnim in nežnim glasom: „Hvala Bogu, dobro nam je, gospa grofica“ — Rezika se je ozrla v stran, mežikala je in ves obraz ji je bil napet od pridržanega smeha. Lojzka pa je bila resna in niti trenila ni.

Polahko je odvijala dama zavoj in se je ozirala s hudo mušnim pogledom: Zdaj pogledajte, otroci, kaj sem vam prinesla!

Gledale so in so čakale, nobena ni izpregovorila besede. Iz zavoja so se prikazale pomaranče, četrto jih je bilo.

„Daj mi nožek, Edit!“

Mlada rdečenosa dama je odvezala pisano vrečko in je prinesla iz nje ličen bel nožek. Starejša dama je stopila k mizi, lupila in rezala je pomaranče z gosposkimi kretnjami, lepo je sukala tenka rdeča mezinca, ozirala se je izpod črnega klobuka po posteljah. In mlajši dami sta stali poleg nje, ob desni in ob levi.

Nato so hodile okoli mize in od postelje do postelje ter so delile koščke, iz katerih se je cedila sladka voda.

„Bog poplačaj!“ se je glasilo enakomerno, dolgo zategnjeno, v taktu. Dama pa je opazovala obraze, brisala si je tenke prste ob robec, sladko razpoloženje se ji je smehljal v dobrem srcu.

Ali nato je stopila sredi sobe, zasmejala se je, vzdignila je roko.

„Številka druga!“

In tišje, veselo:

„Odpri zavojček, Edit!“

Mlada rdečenosa dama je odprla papirnat zavojček in prikazali so se pogolgasti, tenki piškoti, četrto jih je bilo.

„Daj mi nožek, Edit!“

Razrezala je piškote v čisto enake koščke, hodile so okoli mize in od postelje do postelje ter so delile. Dama je bila vsa rdeča, razžarjena od radosti in med se je cedil na tenkih ustnicah.

„Številka tretja!“

Tiho, veselo:

„Odpri zavojček, Margit!“

Tretja, najmlajša rdečenosa dama je odprla zavojček in prikazale so se pisane podobe, natanko štirinajst jih je bilo. Prijazna smehljajoča mamica je držala v naročju debelega otroka v sami srajčki ter ga pitala z majhno žličico. A pod podobo je bilo zapisano: „Katreinerjeva kava“.

Romale so in so darovale svetle podobice, vsaki po eno. Postajala je dama ob posteljah, ob mizi in je božala drobne, sramežljive obraze.

„Kako ti je, ljubo dete?“

Prišla je do postelje, kjer je ležala Malči.

„Ah, glej, tebe še nisem videla! Kako ti je ime, ljubo dete?“

„Malči.“

„O, Malči! — Daj ji, daj ji podobico, Margit! — In, Malči, ali kaj moliš za dobrotnike?“

Malči je povesila oči in je molčala. Izpod trepalnic je videla Lojzko, ki se je bila pravkar spasila tam zadaj; in Malči se je zdelo dobro, da se je Lojzka spasila.

Pred durmi je stala sestra Cecilija, roke prekrizane na prsih, glavo malo upognjeno, tih smehljal na ustnicah. Tudi smehljal sestre Cecilije je bil Malči pogodi.

„Premisli, ljubo dete,“ je govorila dama, „da to pozemsko trpljenje ne traja dolgo. Kmalu, kmalu te pokliče k sebi Gospod Bog, da te odreši vsega hudega —“

Dama se je ozrla, sestra Cecilija se je umaknila, odprle so se duri na stečaj... Hipoma se je spremenil obraz rdečnose dame, trd je bil in jezen, tenke ustnice so se približale nosu. S krepkimi koraki je premerila sobo, krepko sta stopali

Televizija lahko vašim otrokom tudi škoduje. Nekaj o tem, kako morete to preprečiti. V Ameriki in na Japonskem so baje otroci, ki z dvema letoma že redno gledajo televizijo. Delajo to, kar odrasli. Kratko malo zato, da so zraven.

Je to škodljivo? Do danes še nimamo nedvoumnega odgovora na to. Govorijo o živčni prevazdraženosti, motnjah v spanju, ponočnem bruhanju in morečih sanjah. Toda to so posamezni primeri.

Največ škode lahko televizija naredi tam, kjer tega ne vidimo takoj: v otrokovi duševnosti. Otroci, ki so dosti s starši, imajo manj

Televizija in otroci

časa nedejavno žetati pred televizorjem. Otroci, ki jih starsi zanemarjajo, iščejo na televizij-skem zaslonu nadomestilo zanje.

Pustijo se kratkočasiti, toda nihče jim ne pomaga preliti poplave slik v lastno dejavnost. Televizija lahko poučuje. Toda večina otrok pusti tega učitelja govoriti, ne da bi se učila.

Najvažnejši nasveti za starše:

● **Pustite svojega otroka gledati televizijo, toda ne samega.** Vaš otrok hoče vedeti, kaj gleda, in to mu morate VI razložiti.

● **Pustite svojega otroka gledati televizijo, toda ne preveč.** Niso vse „otroške oddaje“ va VAŠEGA otroka. Izberite, kar zmore sprejeti, in ne poskušajte narediti iz štirilet-nika osemletnika.

● **Pustite svojega otroka gledati televizijo, toda ne nemo.** Otroci, ki gledajo televizijo, se morajo odzivati, odgovarjati, spraševati. Igrati morajo, kar so videli, sliko morajo spremeniti v dejanje. Spravite svojega otroka, ki je ves začaran od tega migetajočega sveta, v gibanje. Dajte mu barvne svinčnike, papir, glasbila in igrače. Gledati morate, da mu gre televizija iz srca.

Nekatere televizije opravljajo na tem področju pionirsko delo. Za starše prinašajo serije o svetu, ki je večini odraslih tuj, o svetu otroka. Kajti: da bi nadomestila babysitterja, mora televizija najprej vzgojiti starše.

Odsvetovali bi vam, da salame in klobase, ki so že prekajane in tudi na zraku presušene, namažete z oljem, da bi jih obvarovali pred kvarom in tudi pred plitji in mišmi. Samo olje na zraku hitro oksidira in postane žaltavo. Žaltavost se tako prenaša tudi v notranjost salame in klobase. Nekaj drugega je, če za krajši čas klobase vložite v olje, vendar le za krajši čas, sicer bo žaltavo tako olje in klobase. Klobase dobro zbršite, vložimo v posodo in zalijemo z oljem. Pokrijemo in postavimo v hladno in zameno shrambo. Svetloba namreč žaltavost pospešuje. Če se bojite, da

se vam bodo klobase na zraku preveč osušile, jih lahko vložite za krajši čas tudi v mast. Na dno posode zlijte nekaj masti, ki jo ogreje le toliko, da je tekoča. Malo

Na vrhu mora biti z mastjo dobro zlit. Prostor, kjer klobase hranimo, pa mora biti suh, zračen in hladen. Pred mišmi in plitji so klobase, salame in druga suha mesnina, naj-

Kako shraniti suhe klobase

počakate, nato vložite plast klobas, ki naj se med seboj ne dotikajo. Prilijemo še komaj tekočo mast, da prvo plast klobas pokrije. Tako nadaljujemo, dokler posoda ni polna.

bolj zavarovana v mrežati omari-ci, ki naj visi pod stropom, da zrak lahko kroži in se mesnina zrači. Mrežica naj ne bo pregosta, da se zrak lahko hitro izmenjava. V oma-

O otroških boleznih

Nekoč je veljalo prepričanje, da mora vsak otrok, slej ko prej, preboleti otroške bolezni. Če je bilo več otrok v družini, so pogosto starši namenoma puščali zdrave otroke k bolnemu, da bi se še ostali okužili in bi bil tako pozneje mir. Če ne prej, v šoli bi se pa tako postopoma vsi okužili. Tako gledanje pa je danes povsem zmotno.

Nasprotno, danes se trudimo na vse pretege, da bi tudi s temi obolenji otroku, če se le da, prizanesli. Kajti ta obolenja utegnejo biti tudi nevarna. Često celo ogrožajo življenje našega otroka. Če je že po naravi slaboten in neoporen.

In katere so te „otroške bolezni“? Omejili se bomo le na najbolj pogoste. Zdravniki jih navadno delimo v dve skupini. V take, ki jih povzročajo bacili: to so davica, škrlatinka in oslovski kašelj in v take, ki jih povzročajo od bacilov mnogo manjši živi povzročitelji, ki jih imenujemo virusi. To so ošpice, norice, rdečke in mumps.

SAMO OTROŠKE?

Otroške jih imenujemo zato, ker v prvi vrsti prizadenejo otroke in to vseh starosti. Le pri določenih obolenjih, kot na primer pri ošpicah opazujemo, da ne obolevajo prav majhni dojenčki, v prvih mesecih življenja, ker jih varujejo protisnovi, ki jih dobijo od matere. Prav tako opazujemo, da ne obolevajo majhni dojenčki za škrlatinko.

Poredkoma obolevajo za temi boleznimi tudi odrasli, največkrat celo težje kot otroci. Pogosteje obolevajo odrasli zlasti v samotnih, oddaljenih zaselkih, kjer je zaradi redke naseljenosti, manj možnosti za medsebojno okužbo. Otroške bolezni so namreč zelo kužne. Pri nekaterih zadošča, da smo le trenutek v stiku z bolnikom, pa se že oku-najbolj nalezljive bolezni. Nalezemo se jih žimo. Zlasti ošpice in norice sodijo med največkrat preko kapljicne okužbe, kar pomeni, da vdihavamo kužne klice v obliki kapljic, ki jih oboleli izdihajo ali izkašljajo. Redkeje se okužimo s predmeti, ki jih je bolnik uporabljal, kar velja še posebno za

virusne infekcije. Saj so virusi na zunanje vplive večinoma zelo občutljivi in zunaj človeka hitro poginejo.

Najugodnejši pogoji za širjenje otroških boleznih so zlasti v mestih, kjer žive ljudje v tesnih medsebojnih stikih, kjer se, zlasti otroci, že zelo majhni družijo med seboj, na dvoriščih, v vrtcih, na igriščih, v šolah, pa tudi v avtobusih in sploh v vozilih mestnega prometa.

OBRAMBA

le še nekaj je značilno za skupino otroških boleznih. Zapuščajo dokaj solidno odpornost proti ponovnemu obolenju. V določenih primerih lahko ponovno obolimo za davico ali za škrlatinko, navadno pa je odpornost nad vse solidna.

In kakšne možnosti obrambe pred temi boleznimi imamo danes na razpolago? Veliko je odvisno od nas samih. V interesu lastnega otroka, pa tudi v interesu vseh ostalih otrok je, da bolan otrok ostane ves čas, dokler je kužen, izoliran doma ali v bolnišnici. Bolan otrok ne sodi v otroški kolektiv, ker predstavlja stalno nevarnost za vse druge otroke. Prav tako pa je sam, zaradi slabše odpornosti v času obolenja, kaj hitro

Izgubljeni kilovati

Ste vedeli, da lonec z zvišanim pritiskom prihrani celo šestdeset odstotkov električne energije, ki bi jo porabili, če bi namesto v loncu kuhali v navadni kozici? Ste kdaj pomislili, da vam stara kozica, ki je že vsa skrivljena, pa je nočete zavreči, dela medvedjo uslugo?

Pri kuhanju moramo paziti, da gre v izgubo čim manj toplote in s tem električne energije. Uporabljajmo torej ustrezno posodo, katere dno se prilaga po velikosti kuhalni plošči. Premer dna je lahko za 1 do 1,5 cm večji od premera kuhalne plošče, nikakor pa ne sme biti manjši, da toplota ob straneh ne uhaja neizkoriščena. Dno posode naj bi bilo po možnosti tudi okrepljeno, kajti šibko dno se rado izboči ali vboči, med kuhalno ploščo in dnom posode nastane zračna blazina in toplota gre po zlu.

Za kuhanje na električnih kuhalnih ploščah so najbolj primerne tele vrste posode:

Drobni nasveti

■ **MLEČNI MADEŽI.** Mleko odstranimo z mrzlo vodo in milom, če ne gre, si pomagamo z bencinom.

■ **LAKI IN OLJNATE BARVE.** Lake in oljnate barve iz tkanine najprej previdno izpraskamo, nato čistimo tkanino s terpentinom, nato s špiritom in nazadnje z bencinom.

lahko žrtve različnih drugih nevarnih klic. Bodimo toliko uvidetni in ne hodimo z bolnim otrokom na obisk k znancem, ki imajo tudi otroke.

Največ možnosti obrambe pa nam dajejo brez dvoma cepiva. Najdalj je v uporabi cepivo proti davici, ki je zato v zadnjih letih postala že prava redkost. Tudi pred oslovskim kašljem in pred ošpicami nas danes že varuje cepivo. Cepivo je izdelano že tudi proti rdečkam in proti mumpsu, le da se ne uporablja množično. Tako se je število otroških boleznih, ki naj bi jih naš otrok prebolel, dandanes že občutno skrčilo.

Posoda, izdelana iz emajlirane jeklene pločevine. Brez hude škode prenese udarce. Dno ima okrepljeno in nikoli ne spremeni oblike.

Aluminijasta posoda je močna, lahka in trpežna, zato je zelo cenjena. Za kuhanje na električnih ploščah pa je primerna samo tista, ki ima 3,5 mm debele dno.

V zadnjem času se tako za kuhanje na elektriko, kakor za kuhanje na plinu, vse bolj uveljavlja teflonizirana posoda, to je posoda, ki je prevlečena s posebno plastično maso. Še bolj kakovostna je, če ima okrepljeno dno. Tudi za pomivanje je pripravna, saj jo celo v stroju pomivamo kakor krožnike.

Posoda iz stekla, ki je odporna za toploto, vzdrži kuhanje v sopari, kuhanje in dušenje na električni plošči in v pečici. Še posebno pripravna je zato, ker je lična in jed lahko kar v njej postavimo na mizo. Omenimo naj le to, da se bolj počasi ogreje, zato jo uporabljamo bolj za pripravo jedi, ki jih je treba dalj časa kuhati. V pomivalnem stroju se lepo pomije.

Nikoli ne postavljajmo prazne posode na razgreto ploščo, sicer se ji bo izbočilo dno. Izbočeno dno pa ne more dobro izkoriščati toplote kuhalne plošče.

Kuhalne plošče morajo biti popolnoma vodoravne, da se jed po vsej površini enakomerno segreva.

Na katero ploščo bomo postavili posodo z jedjo, odločata količina tekočine in velikost posode, ki je primerna za pripravo določene jedi:

premer grelne plošče	količina tekočine v posodi
145 mm	do 1,7 l
180 mm	do 4 l
220 mm	do 7 l

Za pripravo jedi v posodi s širokim dnom — pravijo ji ponev in v njej pečemo zrezke ali praženec — sta primerni plošči 180 in 220 mm, pač glede na velikost ponve.

za njo spremljevalki njeni; pred durmi se je poklonila sestra Cecilija, roke prekrižane na prsih, tih smehljal na ustnicah. „Bog plačaj! Hvaljen bodi Jezus Kristus!“ je zapelo štirinajst glasov.

Prišla je bila velika, debela ženska, zelo bogato oblečena, obraz širok in mehak, kakor iz testa. Nasmehnila se je hudobno, ko je bila ugledala rdečenoso, črno damo in podbradek se ji je nalahko stresel in se je tresel še ves čas, ko so stopale mimo nje s trdimi koraki rdečeno dame. Globok poklon, hudoben pogled, zaprle so se duri.

Velik zavoj je nosila v roki debela dama. Sedla je takoj, položila je zavoj na kolena in si je brisala z robcem potno čelo, obdrgnjeno od klobuka, ki je visel globoko v obraz.

„No, kaj ste dobile?“

Zasmejala se je grohotoma.

„Podobice in olupke.“

Dami se je zasvetil obraz, kakor da bi ji bile povedale nekaj zelo prijetnega.

„To je skopost, grofovska skopost... Lojzka, zakaj pa ji nisi dala košček kruha?“ — Nate, otroci!“

Odvezala je zavoj in prinesla je na dan kolačev, jabolk, pomaranč, bonbonov; velik kup je bil na mizi.

„Sestra Cecilija, delite!“

Sestra Cecilija je pokleknila pred nizko mizo in je delila. Nad radovednimi, veselimi plavolasimi glavami so se svetile široke bele perotnice.

Dama je sedela na stolu, velika, debela, silna. Male, živahne oči so švigale v globokih jamah, v testu izkopanih. Z željnim, skoro prosečim pogledom je iskala pogleda sestre Cecilije, uprla se je vanj, obraz je lezel v okrogle gube, podbradek se je tresel, stresalo se je vse ogromno telo.

„Take so, no, poglejte... pride k revicam, kakor sveti Miklavž... Meni je dolžna meso še od lanskega leta, še od lanskega leta... Takrat smo imeli še staro prodajalnico, no, in ob tistem času...“

Sestra Cecilija se je tiho nasmehnila, poklonila se je in je šla proti durim. Dama je sedela na stolu, debela, silna, smehljala se je, gledala je proseče po sobi. Ali nihče se ni

ozrl nanjo, otroci so jedli in so se smejali...

Prihajali so ljudje zmerom bolj pogostoma. Matere so stale ob posteljah, dolgočasni, žalostni obrazi. Malči je ležala, ob zglavju je slonela mati; prinesla je kolačev in pečene mesa. Izpraševala je, ali Malči je bila razmišljena in je gledala po sobi.

Tiho je sedela Tina, obraz žareč, oči uprte na duri. Stresla se je, nagnila je glavo in se je ozrla v stran. Prišlo je troje žensk, z njimi je prišel mlad fant. Šli so preko sobe do okna, kjer je sedela ob postelji Pavla ter jih je pozdravljala od daleč z veselimi očmi.

Pavla je živela samotno, govorila ni z nikomer, edina židovka je bila v sobi. Pomikala se je težko s stolom in če je prišla do mize, je sople in čelo ji je bilo potno. Njene oči so bile nenavadno jasne, razumne, kakor pri odraslih ljudeh; obraz ni bil lep, ustnice so bile hrastave in zelo otekle. Dala je roko materi, sestram in bratu; govorili so tiho, hladno, skoro prisiljeno, kakor na posetih pri tujih ljudeh.

Edvard je bil mlad fant, obraz mu je bil čisto ženski, mehak, nežen, brez brk; izpod črnih, kodrastih, židovskih las se je svetilo čelo kakor od marmorja; velike oči so se ozirale malomarno in mirno po sobi. Klobuk je držal z obema rokama na hrbtu, iz suknje so mu visele rokavice od rume-nega usnja.

Stopil je k Tini in se je nalahko nasmehnil.

„Kako je, Tina?“

Njegov mirni pogled je legel na njene lase, na njen obraz, počasi je zdrsil na njene polvzcvetele prsi, na život, na roke, na tenke, mrtve noge, skržene pod krilom. Tina je trepetala, dihala je težko. Obrnil se je in se je vrnil počasi k sestram.

„Edvard!“ je zaklicala Lojzka od okna. Njena lica so bila polna, rdeča, ustnice so se široko smejale, oči so gledale razposajeno.

„Edvard!“

Zasmejal se je tudi on in je stopil k Lojzki. Ko ji je pogladil z roko bujne, plave lase, je nagnila glavo in se je ozrla izpod njegove bele, ozke roke na Tino, ki je sedela globoko

sklonjena, močne, delavske roke oprte ob stol, oči žareče...

Pavla se je dolgočasila. Pričakovala je nestrpno mater in sestre in brata, ali ko jih je ugledala med durmi, si je zaželela, da bi se vrnili... In zunaj je bil lep jesenski dan, nebo se je svetilo nad lepo pokrajino tam pred mestom, nad zlatim jesenskim drevjem... Stale so poleg postelje, nedeljsko oblečene, pajčolan, na obrazu, rokavice na rokah in so gledale skozi okno — tam zunaj se je svetil prelep jesenski dan... Pavla se je ozrla na obraz materin, na sestre, na brata in zasmejala se ji je srce od tihe hudobnosti.

„Ostanite... ostanite do šestih!“

Stale so ob postelji in so molčale, zunaj se je že nagibal dan, že so plavale sence na nebu, plezale so že tam zunaj po zidu gor... Opazil je Pavla zloben, sovražni pogled, ki se je zasvetil v oči kakor nož.

„Ostanite... ostanite še do šestih!“...

Po sobi je plavala Rezika, tenka, tiha, kakor diha.

„Rezika, — mati!“ je zaklicala Lojzka. Rezika je prebledela in se je oklenila postelje z obema rokama. Toda ustnice, vse še prestrašene, so se veselo zasmejale.

Prišel je postaren, slabo oblečen človek, suh in slaboten. Roke je imel velike, nerodne, črne od dela. Obraz mu je bil zelo blede in upal, oči so bile rdeče, trepalnice gole.

Rezika je vzpela roke visoko in se ga je oklenila, kakor da bi mu hotela splezati do obraza. Pobožal jo je po licih in njen drobn obrazek se je čisto skril v veliki črni roki.

Preko njegovih suhih, izjedjenih lic je šinil žarek; čudno je bilo, — kakor da bi se bil nasmehnil siv kamen.

„Kako se ti godi, Rezika?“

„Dobro, oče!“

„Lepo je tukaj, Rezika... prijetno je tukaj...“

Ozrl se je naokoli, z motnim, hrepenečim pogledom, kakor bolnik po zeleni pokrajini.

„Nekaj sem ti prinesel, Rezika.“

Iz vlekel je iz žepa jabolko, držal ga je visoko, da ga Rezika ni mogla doseči in se je smejal kakor otrok.

(Dalje v prihodnji številki)

PROF. DR. VLADIMIR KLEMENČIČ

Slovenska manjšina v Avstriji

Ob popisu prebivalstva posebne vrste leta 1976

Popis prebivalstva posebne vrste z dne 14. 11. 1976 je nehumano dejanje avstrijske vlade ter za Evropo neprijeten zgodovinski dogodek, ki je bil s svojo protimanjšinsko naravo naperjen zoper pravice slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji. Naravnost tega popisa proti obema navedenima manjšinama je bila očitna tudi v tem, ker se je popisa lotila avstrijska vlada proti volji obeh manjšin. Tako slovenska kot hrvaška manjšina upravičeno nasprotujeta, da bi reševali njune pravice na podlagi kakršnihkoli s popisom pridobljenih podatkov o njihovi številni moči; pravice do enakopravnosti z avstrijskim večinskim narodom so jim zagotovljene po 7. členu avstrijske državne pogodbe, in ta ni odvisen od številne moči obeh manjšin.

Slovinci in Hrvati v Avstriji imajo še v spominu vse neljube, proti manjšinam usmerjene dogodke, ki so se vrstili v zvezi s popisovanjem občevalnega ali družinskega jezika v letih 1951, 1961 in 1971 v širokem, tudi enoletnem časovnem obdobju; popisi so potekali v vseh fazah — od metodoloških in organizacijskih priprav, izvedbe popisov, do same statistične obdelave in interpretacije popisnih podatkov. Določbe popisa prebivalstva posebne vrste, kakor kaže vsa dosedanja praksa izvajanja rednih popisov prebivalstva glede občevalnega ali družinskega jezika, prinašajo le novo možnost za zlorabo te vrste popisa za pritisk na Slovence in gradiščanske Hrvate, da bi se odpovedali svoji nacionalnosti. Avstrijska statistična služba pri popisu posebne vrste kot pri vseh povojnih rednih popisih prebivalstva ni zbirala statističnih podatkov o jezikovni pripadnosti oziroma o družinskem ali materinem jeziku s težnjo, da bi dobila objektivno sliko stanja; to je namreč cilj pri že ustaljeni strokovni statistični praksi popisov prebivalstva. Pri vseh povojnih rednih uradnih avstrijskih popisih prebivalstva kot pri zadnjem popisu prebivalstva posebne vrste jim je očitno šlo le za to, da bi dobili popise podatkov o jezikovni pripadnosti, družinskem ali materinem jeziku prebivalstva na Koroškem, Štajerskem in Gradiščanskem, ki bi jih avstrijska vlada lahko porabila kot sredstvo, da bi še naprej okrnjevala že tako skromne pravice obeh manjšin.

Zvezna avstrijska statistična služba je pri povojnih rednih popisih prebivalstva z nestrokovnim zbiranjem podatkov o jezikovni pripadnosti prebivalstva in s tem, da je manipulirala s preračunavanji statističnih podatkov, zbranih pri popisih o jezikovni pripadnosti prebivalstva, težila k temu, da je dosegla čim nižje število in zbudila lažno predstav o teritorialno nesklenskem poselitvi koroških Slovencev v obliki olotkov.

Za slovensko in hrvaško manjšino v Avstriji je zalo sprejem zakona o popisih prebivalstva posebne vrste le še dodatno zakonsko protimanjšinsko določilo, ki daje avstrijski vladi možnost, da poleg že rednih, in vsakih deset let izvedenih uradnih popisov prebivalstva poljubno popisuje prebivalstvo. Ker so uradni avstrijski popisi s popisovanjem prebivalstva glede občevalnega jezika postali inštrument protimanjšinskega delovanja, je v Avstriji vsako uradno zbiranje statističnih podatkov, pa najsi so to podatki o občevalnem, materinem ali družinskem jeziku, le sredstvo za raznarodovanje obeh manjšin.

V zakonu o popisih prebivalstva posebne vrste, zlasti še pri razlagi načina izvedbe tega popisa, je postavljen močno v ospredje videz zagotovitve tajnosti popisa. Ta določba pa zgubi svoj smisel s tem, ker ne najdemo nobenega člena, ki bi ščitil pripadnike slovenske in hrvaške manjšine pred tem, da protimanjšinske organizacije v času pred (in med) popisom prebivalstva ustvarjajo ozračje sovraštva do manjšin.

Ce bi bili manjšini zavarovani s posebnimi zakonskimi določili, ne bi moglo priti prav pred (in med) popisom prebivalstva posebne vrste do očitnega hujšanja proti obema manjšinama s sredstvi javnega obveščanja, agitacijami na zborovanjih in izbruhi posameznikov ter z lepaki, ki so ustvarjali sovražno protimanjšinsko ozračje in ozračje nejasnosti pri avstrijski javnosti glede smisla in pojmovanja vpisne kategorije materinega jezika. Za-

kon o popisu prebivalstva posebne vrste tudi ne vsebuje nobenih določil, ki bi ščitila obe manjšini pred statistično manipulacijo s popisnimi podatki avstrijskega zveznega statističnega urada, ki se je že v preteklosti — pri popisih v letih 1951, 1961 in 1971 — pregrešil pri obdelavi in interpretaciji popisnega gradiva glede občevalnega ali družinskega jezika.

Zakonska določila za popis prebivalstva posebne vrste pa dajejo možnost za razvijanje protimanjšinskih pritiskov z napadi vsega, kar je slovensko ali hrvaško, in za manipuliranje zveznega statističnega urada s popisnim gradivom ter možnosti vsem izvajalcem popisa, da bodo sistematično vnašali zmedo pri izpolnjevanju rubrik materinega jezika. Iz zakona, pa tudi pojasnil, ki jih dajejo predstavniki političnih strank ter deželne in zvezne vlade, je razvidno, da pri tem popisu prebivalstva ne gre za dejansko zbiranje statističnih podatkov o pripadnosti prebivalstva glede materinega jezika, temveč za to, da bi dobili take podatke, ki bodo delili prebivalstvo na tiste, ki žele manjšinsko zaščito, in na

Proti-manjšinska narava popisa prebivalstva posebne vrste

tiste, ki je ne žele, kar je seveda v polnem nasprotju z mednarodnim pojmovanjem materinega jezika kot statistične kategorije. V tem pa so bili podobno pomanjkljivi tudi prejšnji avstrijski povojni popisi prebivalstva, saj so tudi takrat popisovali eno, interpretirali pa drugo; pri popisu so zbirali statistične podatke o občevalnem jeziku, interpretirali so jih pa kot statistične podatke o narodnostni pripadnosti. Na protislovnost popisov prebivalstva posebne vrste opozarja tudi dejstvo, da ne najdemo v zakonu nobene določbe, ki bi predpisovala, da je treba izdati navodila za popise in popisne formulacije tudi v jezikih narodnih manjšin, kar je v nasprotju s 7. členom avstrijske državne pogodbe.

Slovincem in gradiščanskim Hrvatim v Avstriji, ki protestirajo zoper popis prebivalstva posebne vrste, se pridružujejo avstrijski demokrati, ki so organizirani v solidarnostnih komitejih za manjšinske pravice Slovencev in Hrvatov v Celovcu, Salzburgu, Innsbrucku, Gradcu in na Dunaju. V tem odboru se obe manjšini lahko opirata tudi na strokovna mnenja pravnikov in drugih strokovnjakov obeh obmejnih držav, Avstrije in Jugoslavije, ki stroževno negativno ocenjujejo vse sedanje avstrijske povojne popise glede na občevalni jezik. Še po vsakem popisu smo lahko opazili, da predstavniki avstrijskih oblasti priznavajo, da popisi prebivalstva zaradi neustreznega poteka niso prinesli ustreznih rezultatov. To ugotavlja tudi sam Kreisky v publikaciji Narodne skupnosti v Avstriji, ki jo je izdal leta 1976 urad zveznega kanclerja na Dunaju.² Da so bili povojni avstrijski popisi res pod vplivom protislovenske organizacije „Heimatsdienst“, dokazuje tudi izjava vodilnega člana te organizacije, Knauša, da velja med zasluge te organizacije šteti njeno angažiranje pri popisu prebivalstva l. 1961, ko so si prizadevali zmanjšati število pri popisu naštetega slovensko govorečega prebivalstva. Sam direktor avstrijskega zveznega statističnega urada na Dunaju je javno izjavil, da bo pri popisu prebivalstva členitev slovenskega jezika na še poseben jezik, „windisch“, sramota za avstrijsko statistiko. V poročilih

vladne študijske komisije, ki jo je vodil kancler Kreisky, je pa razvidno, da so tudi strokovnjaki — lingvisti — prepričljivo dokumentirali pri delu študijske komisije, da posebnega jezika „windisch“ ni (Inzko, Isačenko).

Iz vsega bi lahko sklepali, da imajo podaljšane opredelilne s kategorijo vindišarstva neki politični vpliv in to v smeri narodnostnega odtujevanja in politične propagande ter pritiska. Iz zapisov študijske komisije kanclerja Kreiskega, pa tudi iz drugih pisanih virov, smo lahko ugotovili, da sta avstrijska strokovnjaka za mednarodno pravo in pravna vprašanja zaščite manjšin, Veiter in Ermacora, ugotovila, da so pri popisovanju prebivalstva glede občevalnega jezika pomanjkljivosti. Izvedenci iste komisije so v razpravi o zakonski utemeljenosti štetja prebivalstva posebne vrste ugotavljali, da je to v nasprotju s 7. členom avstrijske državne pogodbe.³ Veiter v posebnem časopisnem prispevku kritično ugotavlja pomanjkljivost zapisnikov dela študijskih komisij, v katerih ni bila dovolj izčrpno zapisana diskusija o pomanjkljivosti avstrijskih povojnih uradnih popisov prebivalstva. To je samo dokaz več, da študijska komisija ni težila po zboljšanju položaja obeh manjšin. V tem smislu se zdi to, da so odklanjali, da bi se „komisiji“, ki jo je ustanovil kancler Kreisky za urejanje manjšinskih vprašanj, pridružili predstavniki koroških Slovencev, opravičljivo, saj je avstrijska ljudska stranka vanjo delegirala dr. V. Einspielerja (podpredsednika v „Kärntner Heimatdienst“), sedanjega predsednika zveze koroških Vindišarjev. Dejavnost te „organizacije“ je očitna in sodi med tiste, „ki merijo na to, da odvzamejo hrvaškemu ali slovenskemu prebivalstvu njegovo naravo in pravice, ki jih ima kot manjšina“.

Avstrijski politiki v posebni publikaciji Narodnostne skupnosti v Avstriji zatrjujejo, da je popis prebivalstva posebne vrste le pomožno sredstvo za orientacijo glede števila pripadnikov narodnih skupnosti in da ni v nobeni zvezi z izvajanjem 7. člena državne pogodbe. To trdi tudi Ermacora. Prav izvajanje zakona o narodnostnih skupinah je v medsebojni odvisnosti od rezultatov popisa prebivalstva posebne vrste in povezano s posebnim določilom, ki določa najmanj 25 % delež pripadnikov manjšin za izvajanje nekaterih določb tega zakona. Že samo to in pa uporaba statističnih podatkov o jezikovni pripadnosti prebivalstva pri popisih leta 1951 in 1961 za pripravo zakonov o rabi slovenščine pred sodišči in o dvojezičnih krajevnih napisih je dokaz, ki ga potrjujejo prej navedene besede Ermacore, da je Avstrija že v preteklosti kršila 7. člen avstrijske državne pogodbe in da je popis prebivalstva posebne vrste le nadaljevanje tega dejanja.

(Se nadaljuje)

Opombe

- 1 — Grafenauer Bogo: „Teorija in praksa ljudskih štetij od sreda 19. stoletja do danes“, referat na 2. koroških kulturnih dnevih, leta 1970, Slovenski znanstveni inštitut v Celovcu (Arhiv).
- 2 — Klemenčič Vladimir: „Kritični pretres avstrijskega popisa 1951 z ozirom na jezikovno strukturo na Koroškem“, Razprave in gradivo, št. 2, Ljubljana 1960, str. 101—182.
- 3 — Klemenčič Vladimir: „Official Austrian Post-War Population Censuses Concerning the Slovene Minority and the Slovene Language as the Language of Communication in the Light of the Act on the Census of a Special Kind, Actual Questions of the Slovene and Croat Minorities in Austria“, Inštitut za narodnostna vprašanja — Institute for Ethnic Problems, Ljubljana, 1976, str. 45—55.
- 4 — Klemenčič Vladimir: „Kritika uradnih avstrijskih popisov prebivalstva v letih 1951, 1961 in 1971 glede na slovensko manjšino in slovenščino kot občevalni jezik“, Razprave in gradivo, št. 7—8, Ljubljana 1976, str. 101—124.
- 5 — Pieterski Janko: „Die Volkszählung vom 31. März 1961“, Razprave in gradivo, št. 4—5, Ljubljana 1976, str. 165—217.
- 6 — Drušković Drago: „Nekaj vprašanj koroških Slovencev po 19 letih avstrijske državne pogodbe“, Razprave in gradivo, št. 6, Ljubljana 1974, str. 7—54.
- 7 — Volksgruppen in Österreich, Eine Dokumentation, Herausgegeben vom Bundeskanzleramt, Wien 1976, str. 52.
- 8 — Univ. prof. dr. Gerald Stourzh: „Zusammenfassende Stellungnahme zu den Modalitäten einer Sprachenzählung zur Durchführung von Art. 7, Abs. 3 des Staatsvertrages, Wien, 31. Juli 1973.“ — Zwischenbericht der Studienkommission für Probleme der slowenischen Volksgruppe in Kärnten über ihre bisherige Tätigkeit.

Mesec slovenske knjige

V počastitev slovenskega kulturnega praznika ob obletnici smrti največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna sta knjigarna „Naša knjiga“ in uredništvo „Slovenskega vestnika“ tudi letos pripravila tradicionalno in priljubljeno akcijo pod naslovom „Mesec slovenske knjige“. V tem okviru nudi knjigarna izredno ugodne pogoje za nakup slovenskih knjig. Tozadevni izbor obsega najrazličnejša področja književnosti in dela za vsak okus bralcev. Iz tega bogatega izbora bomo v prihodnjih številkah sproti objavljali nekaj primerov in s tem opozarjali ljubitelje slovenske knjige, da se tekom meseca februarja še posebno izplača obiskati knjigarno „Naša knjiga“.

VSAKA KNJIGA SAMO ŠIL. 5.-

- Dr. Ivo Dornik: **BREZ OČI**, zbirka novel, 132 str. ilustr. ppl.
- Jean Cassou: **IZGUBLJENI SPOMIN**, izbor esejev znanega francoskega avtorja, 176 str. pl.
- Ferenc Molnar: **DEČKI PAVLOVE ULICE**, povest iz otroškega sveta madžarske prestolnice, 192 str. ilustr. br.
- M. Iljin: **PRIRODA IN LJUDJE**, povest o borbi človeka s prirodnimi silami, 240 str. ppl.
- Ludwig Renn: **ZAMORČEK NOBI**, mladinska povest, 88 str. ilustr. kart.
- Ludwig Renn: **ZAMORČEK NOBI**, mladinska povest,

VSAKA KNJIGA SAMO ŠIL. 10.-

- Oskar Hudales: **UGRABLJENI BOGOVI**, mladinska povest o daljni Indoneziji, 156 str. ilustr. ppl.
- Carmen Laforet: **PRAZNINA**, roman francoske pisateljice, 196 str. pl.
- A. Serafimovič: **ŽELEZNA REKA**, roman iz časov ruske revolucije, 164 str. ppl.
- Anton Polenec: **RAZVOJ ŽIVEGA SVETA**, izlet v zanimivi svet narave, 264 str. ilustr. br.
- K. Paustovskij: **KARA-BUGAZ**, zapiski o raziskovanjih Kaspijskega morja, 108 str. ilustr. ppl.

VSAKA KNJIGA SAMO ŠIL. 15.-

- Bogomir Magajna: **NA BREGOVH SRCA**, zbirka črtic, 184 str. ppl.
- Erskine Caldwell: **RAPKOPANA GRUDA**, roman iz življenja ameriških farmerjev, 192 str. ppl.
- Jo Mihaly: **NEMIR V NIŽAVAH**, roman iz nekdanjega sveta Ciganov, 136 str. ppl.
- Nis Petersen: **OPANKARSKA ULICA**, roman iz časov cesarja Marka Avrelija, 376 str. br.
- Radojem Domanovič: **ZGODBE IN SATIRE**, krajša proza srbskega pisatelja, 208 str. ppl.

VSAKA KNJIGA SAMO ŠIL. 20.-

- Danilo Lokar: **Z GLAVO SKOZI ZID**, zbirka novel, 172 str. pl.
- Dane Debič: **BALADA O MODRI SVELOBI**, povest sodobnega slovenskega pisatelja, 132 str. ppl.
- Isak Samokovlija: **SALOMONOVA ČRKA**, zbirka novel, 280 str. pl.
- Haroun Tazieff: **ŽIVI OGNJENIKI**, izlet v vulkanski svet Centralne Afrike, 160 str. ilustr. pl.
- Stanko Vuk: **ZEMLJA NA ZAHODU**, izbor spisov primorskega pisatelja, 240 str. ppl.

VSAKA KNJIGA SAMO ŠIL. 25.-

- Veljko Petrovič: **PREPELICA V ROKI**, in druge novele, 340 str. pl.
- Andre Salmon: **STRASTNO ŽIVLJENJE MODIGLIANIIJA**, roman o znanem italijanskem slikarju, 262 str. ilustr. ppl.
- Hans Kades: **S SVOJIMI OČMI**, roman iz življenja zdravnika, 288 str. pl.
- Bela Balazs: **FILMSKA KULTURA**, temelji filmske estetike, 406 str. pl.
- Bernard Gorsky: **MODERNI ROBINZON**, življenje morskih prebivalcev v Tihem oceanu, 184 str. polusnje

VSAKA KNJIGA SAMO ŠIL. 30.-

- Louis Guilloux: **ČRNA KRI**, roman iz Francije med prvo svetovno vojno, 544 str. ppl.
- Janheinz Jan: **SKOZI AFRIŠKA VRATA**, zapiski s potovanja po Zahodni Afriki, 276 str. kart.
- Francesco Jovine: **POLJA SACRAMENTA**, roman o boju južnoitalijanskih kmetov za zemljo, 328 str. ppl.
- James Cook: **POTOVANJA OKROG SVETA**, zapiski o raziskovanju neznanih dežel, 388 str. ilustr. pl.
- Jose Eustasio Rivera: **VRTINEC**, roman o nabiralcih kavčuka v kolumbijskih pragozdovih, 284 str. ppl.

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti. Vendar opozarjamo, da so mnogi naslovi na zalogi le v enem izvodu; zato svetujemo, da pohitite z nakupom oz. naročilom. Sicer pa obsega izbor v knjigarni še mnogo drugih lepih in zanimivih knjig po enako ugodnih cenah, tako da se obisk v „Naši knjigi“ meseca februarja še posebno izplača.

Knjigarna „Naša knjiga“

CELOVEC, PAVLIČEVA 5—7

Protislovenska gonja ...

(Nadaljevanje s 1. strani)

seveda ni mogoče razpravljati o reševanju manjšinskega vprašanja ...

Namen je torej precej jasen: zastopstvo koroških Slovencev izključiti od razgovorov z vlado ali vsaj izvajati nanj pritisk, kakor je v svojem stališču poudarila Zveza slovenskih organizacij na Koroškem. Ostane vprašanje, kdo ima takšne namene in komu bi to koristilo? Ali bomo po preiskavi proti Waraschu dobili odgovor na to vprašanje? In ali bo preiskava razjasnila tudi ozadja te skrajno neprozorne zadeve? Prav to bi bilo namreč posebno važno, ker šele potem bi postalo tudi znano, kdo so resnični krivci. Samo bati se je,

da bodo sile v ozadju spet našle svoje branilce, kot se je to že zgodilo pri procesu proti atentatorjem na partizanski spomenik na Robežu, ko so zastopniki zasebnega tožilca zahtevali razjasnitev vprašanja, kdo je bil naredbodajalec neposrednih storilcev, pa sodišče takega vprašanja ni dopustilo.

Izgleda, da dogajanja na Koroškem usmerjajo skrivnostne sile v ozadju, ki pa so očitno tako vplivne, da se jih nihče ne upa dotakniti. Na njihov račun — kakor kaže dosedanja potek — gre tudi sedanje stopnjevanje protislovenske gonje, ki se ne ustavi niti pred najbolj umazanimi provokacijami.

RADIO — TELEVIZIJA

SLOVENSKE ODDAJE
RADIO CELOVEC**SOBOTA, 29. 1.:** 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.**NEDELJA, 30. 1.:** 7.05 Duhovni nagovor — Po vaši želji.**PONEDELJEK, 31. 1.:** 13.45 Celovski radijski dnevnik — Dobra volja je najboljša ... (anekdote)**TOREK, 1. 2.:** 9.30 Pisani svet — 13.45 Celovski radijski dnevnik — Šport — Knjige za vas.**SREDA, 2. 2.:** 13.45 Celovski radijski dnevnik — Zboravska glasba.**ČETRTEK, 3. 2.:** 13.45 Celovski radijski dnevnik — „Komu verovati?“ — Pravni nasveti za vsakogar — Vrtljak popevk**PETEK, 4. 2.:** 13.45 Celovski radijski dnevnik — „In zdaj poje ta piščal ...“ (Ob 75-letnici koroške pesnice Milke Hartman)

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 29. 1.: 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Mladina poje — 11.03 Sedem dni na radiu — 12.40 Veseli domači napravi — 14.05 Kaj vam glasba pripoveduje — 14.25 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 16.00 „Vrtljak“ — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Gremo v kino — 19.45 Z ljubljanskim jazz ansamblom — 20.00 Radijski radar — 21.00 Za prijetno razvedrilo — 21.30 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden — 0.05 Glasba do 4.30.**NEDELJA, 30. 1.:** 6.15 Danes je nedelja — 8.07 Veseli tobogan — 9.05 Še pomnite, tovariši ... — 10.05 Koncert iz naših krajev — 11.00 Pogovor s poslušalci — 11.15 Voščila — 13.20 Nedeljska reportaža — 14.05 Nedeljsko popoldne — 17.50 Zabavna radijska igra — 19.45 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Skupni program JRT — 23.15 Plesna glasba za vas — 0.05 Glasba do 4.30.**PONEDELJEK, 31. 1.:** 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.40 Vedre melodije — 11.03 Za vsakogar nekaj — 12.40 Pihalne godbe na koncertnem odru — 14.05 Pojo amaterski zbori — 14.30 Voščila — 16.00 „Vrtljak“ — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Iz tuje glasbene folklorne — 18.25 Zvočni signali — 19.45 Z ansamblom Toneta Žagarja — 20.00 Kulturni glasbus — 20.10 „Ko beseda in glasba ustvarjata teater“ — 22.20 Popevke iz jugoslovanskih studiev — 23.15 Za ljubitelje jazza.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 29. 1.: 12.55 Svetovno prvenstvo v bobu — 15.35 Nevarni kit, Namu — 17.00 Jolly-box — 17.30 Orzowej — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum

18.25 Pregled sporeda — 18.30 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Karusel — 21.35 Evropsko prvenstvo v umetniškem drsanju — 23.15 Inspektor Queen išče nasveta — 0.40 Poročila.

NEDELJA, 30. 1.: 14.55 Najslajši sadeži — 16.25 Igra treh dežel — 17.25 Klub seniorjev — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Paula Wessely — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Kraj dejanja — 21.55 Slikanje — 22.25 Poročila.**PONEDELJEK, 31. 1.:** 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Elektrotehnika — 10.00 Angleščina — 10.30 Najslajši sadeži — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živalski raji — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.50 Ceste San Franciscu — 21.40 Poročila in šport.**TOREK, 1. 2.:** 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Astronomija — 10.00 Formalna logika — 10.30 Clarence, škiljasti lev — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Lisjak z zlatim uhanom — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 tura in šport — 20.00 Servis-box — 20.15 Kaj Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kulturem jaz? — 21.05 Horizonti — 21.50 Hiša na Eaton Placeu — 22.30 Poročila in šport.**SREDA, 2. 2.:** 9.00 Oddaja z miško — 9.30 Kmetijstvo danes — 10.00 Neznano sosedstvo — Jugoslavija (Slovenija) — 10.30 Tvoj skopal, Daniel Boone — 17.00 Skrivnostno pismo — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Film z Adelheid — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Vohun z mrzlim nosom — 21.35 Poročila in šport.**ČETRTEK, 3. 2.:** 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Elektrotehnika — 10.00 Krščanski obredi — 10.30 Vohun z mrzlim nosom — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Zgodovina razvoja letalskih poletov — 18.25 Pregled spo-

reda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Elisabeth I. — 21.50 Poročila in šport.

PETEK, 4. 2.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Prvih 365 dni v otrokovem življenju — 10.00 Porcelan — 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Zrelostni izpit — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Kung Fu — 20.50 Panorama — 21.35 Cleo, ljubezen v antiki — 23.05 Poročila in šport.

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 29. 1.: 8.00 Mala čebelica — 8.15 Violinski ključ — 8.30 Jole, Jole — 9.00

Zverinice iz Režije — 9.20 Skrivnosti globin — 9.45 Psihologija dela — 10.05 Razgledi — 10.40 Družboše — 11.15 Kopernik — 16.10 Košarka — 17.45 Obzornik — 18.15 Mali Filip — 19.30 Dnevnik — 19.50 Teden-ski zunanje-politični komentar — 20.00 Žehnik — 20.40 Evropsko prvenstvo v umetniškem drsanju — 22.00 Dnevnik — 22.15 625.

NEDELJA, 30. 1.: 8.10 Poročila — 8.15 Za nedeljsko dobro jutro — 8.50 625 — 9.50 Vino in kruh — 10.35 Skozi puščavo in goščavo — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — 12.50 Smuk za moške — 13.55 Evropsko prvenstvo v umetniškem drsanju — Križem kražem — Morda vas zanima — Okrogli svet — Poročila — 17.30 Žehnik — 18.05 Dan, ko so se tresla tla — 19.30 Dnevnik — 19.50 Tedenski gospodarski komentar — 20.00 Užiška republika — 20.55 Skopje — 21.25 Dnevnik — 21.40 Slovenska popevka 76 — 21.55 Šport.**PONEDELJEK, 31. 1.:** 10.10 Šolska oddaja — 16.10 Smuk za moške — 17.10 Glasbeni ciciban — 17.20 Skrivnosti globin — 17.45 Obzornik — 18.00 Prvih 365 dni v otrokovem življenju — 18.25 Mozaik — 18.30 Dogovorili smo se — 18.45 Mladi za mlade — 19.30 Dnevnik — 20.00 Gospod s Preseka — 21.25 Kulturne diagonale — 21.55 Mozaik kratkega filma — 22.10 Dnevnik.**TOREK, 1. 2.:** 8.00 Šolska oddaja — 9.55 Pohorje: Slalom za ženske — Zlata lisica — 14.00 Šolska oddaja — 16.05 Slalom za ženske — 17.05 Volk, petelin in botra lisica — 17.25 Pika Nogavička — 17.55 Obzornik — 18.10 Glasbena oddaja — 18.45 Po sledih napredka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Diagonale — 20.35 Bližje in beda Kurtizan — 21.35 Godalni kvartet — 22.05 Dnevnik.**SREDA, 2. 2.:** 8.10 Šolska oddaja — 10.55 Pohorje: Veleslalom za ženske — 14.10 Šolska oddaja — 16.30 Veleslalom za ženske — posnetek s Pohorja — 17.15 Narodna — 17.30 Etruščanski muzej — 17.55 Obzornik — 18.10 Od zore do mraka — 18.45 Pogovori o glasbi — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna — Tuj sin — 21.40 Včeraj, danes, jutri — 22.35 Dnevnik.**ČETRTEK, 3. 2.:** 8.00 Šolska oddaja — 17.30 Mala čebelica — 18.00 Obzornik — 18.20 Poljudno znanstveni film — 18.45 Cyrano de Bergerac — 19.30 Dnevnik — 20.00 Humorišča oddaja — 20.30 V živo.**PETEK, 4. 2.:** 8.10 Šolska oddaja — 17.10 Križem kražem — 17.25 Pisani svet — 17.55 Obzornik — 18.10 Čez tri gore; Mi smo pa v Selah doma — 18.45 Mavrova — 19.30 Dnevnik — 19.55 Tedenski notranje-politični komentar — 20.05 Kopernik — 21.00 Razgledi — 21.35 Ulice San Franciscu — 22.25 Dnevnik.

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 29. 1.: 16.00 Koncertna ura — 17.15 Stekljeni človek — 18.00 Orientacija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Orientirano gospodinjstvo — 20.00 Galerija — 20.15 Burgtheater v zveznih deželah z Nestroyem na turneji — 21.50 Prejšnja razmerja — 22.55 Dreams Like Mine.**NEDELJA, 30. 1.:** 12.55 Svetovno prvenstvo v bobu — 13.55 Evropsko prvenstvo v umetniškem drsanju — 16.30 Evropsko prvenstvo v bobu — 18.00 Spotlight — 18.30 The Mighty Continent — Evropa v 20. stoletju — 19.10 Opera (Italija), Made in Hongkong (Švica) — 19.30 The Munsters — 20.00 Enciklopedija — 20.10 Boj proti raku — 20.15 Spoznate melodijo — 21.00 Vzpon človeka — 21.50 Brez nagobčnika.**PONEDELJEK, 31. 1.:** 17.30 Astronomija — 18.00 Angleščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Nahrbtnik poln spominov — 19.30 Formalna logika — 20.00 Hiša na Eaton Placeu — 20.50 Glasbeni magazin — 21.40 Čas v sliki — 22.10 Xala.**TOREK, 1. 2.:** 17.30 Kmetijstvo danes — 18.00 Angleščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Deli nedeljivega — 19.30 Jugoslavija (Slovenija) — 20.00 Hočem samo, da me ljubite — 21.45 Čas v sliki in kultura — 22.21 Klub 2.**SREDA, 2. 2.:** 17.30 Elektrotehnika — 18.00 Francoščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Življenje na človeku — 19.05 Barok Casparja Moosbruggerja — 19.30 Krščanski obredi — 20.00 Zabavna oddaja z „Melulji“ — 20.45 Mejniki svetovne zgodovine — 21.30 Čas v sliki in kultura — 22.05 Jungle Mystery.**ČETRTEK, 3. 2.:** 17.30 Prvih 365 dni v otrokovem življenju — 18.00 Ruščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Glasbeni magazin — 19.30 Porcelan — 20.00 Zrelostni izpit — 21.45 Čas v sliki in kultura — 22.20 Klub 2.**PETEK, 4. 2.:** 17.30 Elektrotehnika — 18.00 Nemščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Portret — 19.30 Francoščina — 20.00 Novo v znanosti — 20.50 Margret Dünser predstavlja prominenca — 21.35 Čas v sliki in kultura — 22.10 Kobra, prevzemite.

Kdo bo naslednja žrtev?

Ob sedanji gonji proti koroškim Slovencem in njihovem vodstvu je zavzel stališče tudi dunajski Solidarnostni komite za pospeševanje in za pravice slovenske in hrvaške narodne skupnosti v Avstriji. V zvezi z aretacijo osrednjega tajnika NSKS komite med drugim ugotavlja:

To špekulativno ravnanje je primerno,

● da ponovno zastrupi ozračje med obema narodnima skupnostima na Koroškem;

● da pogajanja med vlado oz. političnimi strankami ter predstavniki slovenske narodne skupnosti ovira s tem, da mero-dajne osebnosti na strani zastopstva narodne skupnosti kriminali-zira in jih s tem onemogoči kot partnerje pri pogajanjih;

● da poleg tega slovensko narodno skupnost sploh v očeh avstrijskega prebivalstva dalje diskriminira in zavlačuje hitro, na sporazumu z narodno skupnostjo osnovano izpolnitev člena 7 državne pogodbe.

Komite izraža sum, da se je z aretacijo Warascha začelo načrtno zaostrovanje boja za pravice narodnih skupnosti ter vprašuje, kdo bo pri takem difamiranju in kriminaliziranju zastopstva koroških Slovencev naslednji na tak način politično izklju-čen. Odgovorne oblasti komite vprašuje, ali niso morda ravnale v očitnem pomanjkanju dokazov in tako sodelovale pri zaroti proti Slovencem, ob koncu pa zahteva takojšnjo izpustitev in politično rehabilitacijo Warascha.

Prav tako pa so tudi na zborovanju študentov na dunajski univerzi poudarili, da služi aretacija Warascha kriminalizaciji vodstva koroških Slovencev in predstavlja nadaljnje sredstvo pritiska, da bi Slovenci v boju za njihove pravice prisilili na ko-lena. Študentje so se izrekli proti zakonu o narodnih skupinah in proti krivičnemu sklepu o dvojezičnih napisih z dne 21. 1. 1977 ter zahtevali popolno izpolnitev člena 7 državne pogodbe.

ŠPORTNI VESTNIK — ŠPORTNI

● DOM MLADIH ORLOV
JE ZAHOMEC

Preko 300 gledalcev se je v soboto zbralo v majhni žiljski vasi Zahomec, da bi bili priča šolarskih tekmovalcev v skokih za naslov koroškega prvaka. Izvrstno pripravljena skakalnica je ustrezala predvsem mladim zahomčkim skakalcem, ki so na tem tekmovanju dokazali, da jih ni boljših v naši deželi. Požrtvovalno delo trenerja Francija Wiegeleja je v soboto obrodilo izredne sadove. Mladi Zahomčani so ostale skakalce praktično degradirali k statistom.

Z dvema izrednima skokoma je v skupini Šolarji I osvojil lovoriko Mihi Kaiser, ki se trenutno nahaja v izvrstni formi, drugo mesto je zasedel Franci Wiegele, tretje pa Pavel Errat. Peto mesto je zasedel Gabriel Pipp (vsi Zahomec).

Pri šolarjih II si je osvojil naslov koroškega prvaka Sigi Godec pred Bernhardom Pippom (oba Zahomec), na tretje mesto pa se je uvrstil kot najboljši Ne-Zahomčan Helmut Gferrer od beljaškega SV-a.

Slovenski atletski klub
vabi na

Ples SAK

ki bo v soboto, dne 29.
jan. 1977 ob 20.00 uri pri
Šoštariju v Globasnici
Odbor● V NEDELJO USPEŠEN
KARL SCHNABL

V nedeljo se je odvijalo v Zahomcu koroško prvenstvo v smučarskih skokih, tako imenovano mednarodno tekmovanje za Žiljski pokal. Radi toplega vremena je bila skakalnica v nekoliko slabšem stanju, kot pa v soboto. Tekmovanja se je udeležilo 43 skakalcev s Koroške, ostale Avstrije ter Jugoslavije.

Prvenstveno lovoriko je osvojil Karl Schnabl s skokoma 55 in 56 m ter oceno 231,8. Na drugo mesto se je uvrstil Hans Wallner iz Zahomca (54, 54,5 m; 218,8), na tretje pa Freddy Groyer (52, 53,5 m; 210,4). Hans Millonig je zasedel samo 4. mesto.

Vsekakor so organizatorji opravili izvrstno delo in želimo Zahomčanom, da naprej delujejo tako uspešno in branijo naziv doma mladih orlov.

SMUČANJE

● ZMAGA HABERSATTERJEVE
V CRANS MONTANI

Na zmazli in zelo hitri progi je v torek v švicarski Crans Montani dobila smuk Avstrijka Brigita Habersatterjeva in s tem slavila v letošnji sezoni že svojo tretjo zmago v smuku. Zmagala je pred Nemko Evi Mittermaier ter Moserjevo. Med prvo deseterico se je tokrat uvrstila le še ena Avstrijka, namreč Monika Kaserer na deveto mesto. Habersatterjeva je zmagala zaradi tega, ker je najbolj ustrezno vozila v zadnji ovinek pred ciljem. Večina deklet je imela tam največje težave.

● 16-LETNA PELEN USPEŠNA
V SLALOMU

Zmago v slalomu v švicarskem Montanu Crans je odnesla mlada Francozinja Parrine Pelen s prednostjo 3 stotink sekunde pred švicarsko favoritinjo za svetovni pokal Lise Marie Morerod ter Sabiene Serrat (Francija). Kot najboljša Avstrijka se je uvrstila Monika Kaserer na 7. mesto.

V tekmovanju za svetovni pokal vodi še naprej Morerod (Švica) pred Moserjevo, ki je v kombinaciji zasedla 2. mesto in osvojila nadaljnjih 17 točk.

HOKEJ NA LEDU

● KAC HITI OD ZMAGE
DO ZMAGE

Celovčani so imeli v torek v gosteh moštvo iz Kapfenberga in slavili zmago z rezultatom 11:2. Stajerci nikakor niso mogli kljubovati KAC-ju in so lahko srečni, da niso dobili še več golov.

Tokrat je treba omeniti, da je celomnoštvo Celovčanov igralo požrtvovalno. Dmitrijev je tokrat dokazal, da je kljub svojim 35 letom izredno dragocen, saj je bil najboljši igralec na ledu. Pa tudi Puschnig je igral tokrat izvrstno. Omeniti pa je treba še Gasserja, Woatha ter Korena.

Gole za Celovčane so dali: Koren (2), Woath (2), Rudi König (2), Gasser (2), Walter König, Salovaara ter Dmitrijev.

ZAHVALA

Prisrčno se zahvaljujemo vsem žalnim gostom, ki so v sredo 19. januarja 1977 pospremili k zadnjemu počitku na domače pokopališče v Kotmari vasi po krajši bolezni preminulega očeta in starega očeta

Miho Packa

pd. KRZNARJA S PLEŠIVCA

Naša posebna zahvala velja domačemu župniku Maksu Mihorju za žalni obred in besede slovesa, prav tako županu za nagrobni govor in domačemu pevskemu zboru za pretresljivo podane pesmi žalostinke.

Prav tako prisrčna hvala za vence in šopke ter za namenske denarne darove. Ne nazadnje zahvala vsem tistim, ki so v uri nesreče priskočili na pomoč žalujočim ostalim.

Rajnika priporočamo vsem njegovim znancom v blag spomin.

JOZEJ PACK, sin
v imenu ostalih sorodnikov